

Leto XX. Stev. 265
GLAVNI IN ODBORNI UREDNIK
IVAN SINKOVEC
UREJA UREDNIŠKI ODBOR
List izhaja vsak dan razen petka v Ceni 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

Ljudska pravica
USTANOVLJENA 6. OKTOBRA
1934 v MED NARODNOOSVOBODILNO BORBO JE IZHAJALA KOT 16-DNEVNIK IN TRDNOKOTNI OD OSVOBODITVE DO 1. JUL 1951 KOT DNEVNIK NATO PA KOT TEDNIK V OD 1. JUNJA 1953 IZHAJA V REDAKCIJSKI POVEZANOSTI Z BORBO

SVETOZAR VUKMANOVIČ NA POTI V ZDA

REALIZACIJA POGOJEV ZA TESNEJŠE STIKE z ZDA zlasti na gospodarskem področju

V Washingtonu se bo razgovarjal posebej o pomoči v zvezi z našo letošnjo slabo letino

Beograd, 5. nov. Davi je podpredsednik Zveznega izvršnega sveta in predsednik odbora za gospodarstvo Svetozar Vukmanović z letalom JAT odpotoval v Frankfurt, od koder bo 9. novembra nadaljeval potovanje v ZDA. To je prvi uradni obisk člana Zveznega izvršnega sveta v Združenih državah Amerike.

Razen tovariša Tempa sta odpotovala v ZDA namestnik direktorja Zveznega zavoda za gospodarsko planiranje tov. Kiro Gligorov in državni svetnik tajništva za zunanje zadeve veleposlanik Stanislav Kopčok.

Na bežanijsko letališče so spremili podpredsednika izvršnega sveta tov. Tempa člana izvršnega sveta tov. Dobrovoje Radosavičević, predsednik odbora za gospodarstvo Zveznega izvršnega sveta Mijalko Todorović, predsednik odbora za gospodarstvo Zveznega sveta Zvezne ljudske skupščine Milentije Popović, tajnik Zveznega izvršnega sveta Veljko Zeković, dalje namestnik

Državnega tajništva za zunanje zadeve dr. Aleš Bebler in svetnik v Državnem tajnistvu za zunanje zadeve dr. Stane Pavlič. Na letališče so prispeli tudi višji funkcionarji državnega tajništva za zunanje zadeve.

V odsotnosti veleposlanika ZDA dr. Riddleberga sta prišla na letališče odpravnik poslov ameriškega veleposlanstva g. Wallner ter namestnik šefa ameriške gospodarske misije v Jugoslaviji g. dr. Johnson.

Na vprašanje novinarjev je tov. Vukmanović odgovoril, da pričakuje od razgovorov z najuglednejšimi ameriškiimi voditelji ostvaritev pogojev za še tesnejše sodelovanje zlasti na gospodarskem področju.

»Obravnavali bomo tudi vprašanje gospodarske pomoči naši državi spričo letošnjo zelo slabe letine in tudi v tem oziru,« je dejal tov. Tempa »pričakujemo dobre rezultate.«

Odpravnik poslov ameriškega veleposlanstva g. Wallner je odgovoril na vprašanje poročevalca »Borbe«, da pomeni prvi uradni obisk podpredsednika Zveznega izvršnega sveta v njegovi domovini po obisku visokega funkcionarja G. H. Stassena v Jugoslaviji nedvomno nadaljnji prispe-

vek k razvoju tesnih stikov med Jugoslavijo in ZDA. Namestnik šefa ameriške gospodarske misije v Jugoslaviji g. dr. Johnson se strinja z optimizmom g. Wallnerja glede obiska tov. Tempa v Ameriki. »Povedati hočem kratko,« je rekel dr. Johnson poročevalcu »Borbe«, »da pričakujem čedalje tesnejše stike.«

Obisk tov. Tempa v ZDA je velikega pomena. V sedanjem položaju so neposredni stiki med predstavnikih obeh vlad vsekakor najboljša pot k razumevanju gladiš in politike ene in druge vlade.

S TISKOVNE KONFERENCE V DRŽAVNEM TAJNIŠTVU ZA ZUNANJE ZADEVE

Prispevek k ugodnemu vzdušju za razvoj odnosov med Jugoslavijo in Italijo

Sporazum o našem generalnem konzulatu v Trstu in o italijanskem konzulatu v Kopru — Odnosi z ZDA po ameriških volitvah — Vprašanje evropske varnosti

Beograd, 5. novembra. — Na današnjem sestanku z novinarji v Državnem tajnistvu za zunanje zadeve je predstavnik tajništva Branko Drašković izjavil: »Govor predsednika italijanske vlade g. Scelbe v Trstu je v skladu z dosedanjimi izjavami, danimi v obeh državah. Njegov govor je nedvomno prispevek k ugodne-

mu vzdušju, ki se razvija v odnosih med Jugoslavijo in Italijo.« V vseh vprašanjih, ki so bila sprožena med obema sosednjima državama, je bil dosežen napredek. Dosežen je bil sporazum o ustanovitvi konzularnih predstavništev v Trstu in Kopru. Jugoslovansko predstavništvo v Trstu bo vodil generalni konzul, italijansko predstavništvo v Kopru pa konzul.

»Volitve v ZDA lahko komentiramo samo glede na jugoslov-ameriške odnose. Sodimo, da izid volitev ne bo vplival na te odnose, kot se to tudi po zadnjih volitvah ni zgodilo. Menimo, da za to ni nobenih razlogov, kajti v teh odnosih se zrcalijo trajni interesi obeh držav.«

Predstavnik Državnega tajništva je tudi izjavil, da normalizacija odnosov z vzhodnoevropskimi državami ne bo vplivala na sodelovanje Jugoslavije z zahodnimi deželami in tudi ne na

napore, da bi prek Balkanske zveze okreplili evropsko varnost. »Jugoslovansko sodelovanje v evropski varnosti smatramo za koristno v siehernem položaju, ker je izključno usmerjeno k stabilizaciji miru.« G. A.

Na ljubljanski postaji se snoči pozdravili tovariša Kočo Popovića tovariši Miha Marinko, dr. Marijan Brecej in dr. Jože Vilfan

ZASEDANJE ZVEZNEGA ODBORA ZA PROSVETO

Enoten sklad pri založniških podjetjih

Postranska založniška dejavnost naj bi bila oproščena davka na dobiček v korist federacije

Beograd, 5. nov. (Tanjug). Odbor za prosveto Zveznega sveta Zvezne ljudske skupščine je danes sprejel sklep glede osnutka zakona o založniški dejavnosti, o katerem so izčrpno razpravljali v odboru in v kolektivnih založb. Odbor je na predlog dr. Miloša Zanka soglasno sklenil, naj bi tudi postransko založniško dejavnost oprostil davka na dobiček v korist federacije, kar je bilo v osnutku zakona predvideno samo za glavno založniško dejavnost. S tem je bilo ustrezno osnovni zahtevi založniških podjetij in ta ukrep bo izboljšal njihov finančni položaj.

Drugi sklep odbora se nanaša na sklade. Večina članov odbora

se je strinjala s tem, naj bi ukinitili sklade za prosveto in kulturo pri komuni in sklad za izboljšanje založniške dejavnosti po republikah, se pravi sklade, ki jih je predvideval osnutek zakona, namesto njih pa naj bi ustanovili enoten sklad pri založniških podjetjih. V ta sklad bi se stekala sredstva, ki bi jih morala po sedanjem osnutku dati podjetja v sklade komun in republik.

Odbor se je postavil na skrajno enotno stališče, naj bi ne ustanovili skladov pri komunah, ker bi le-ti razpolagali z neznanimi sredstvi. Člani odbora pa niso bili istih misli glede republiških skladov za izboljšanje založniške dejavnosti. V izčrpnih razpravah je naposled prišlo do veljave mnenja, naj bi tega sklada več ne ustanovili in da bi bilo najbolj koristno ustvariti enoten sklad v podjetju, iz katerega bi izključno finansirali izdajanje posebno važnih knjig, razen tega pa bi bil sklad namenjen tudi pocenitvi knjig.

Nekaj ljudskih poslancev, ki so zagovarjali mnenje, da je treba ustanoviti republiški sklad, je pojasnjevalo svoje stališče s tem, da bi bilo moč samo prek tega sklada pomagati tistim deficitarnim založbam, ki ne morejo dežalovati brez pomoči in dotacij. Razen tega so sprožili vprašanje, ali vsebuje ustanovitev enotnega sklada pri založniških podjetjih poročstvo, da bodo tako velika sredstva pravilno uporabljena, se pravi, izključno za izboljšanje

založniške dejavnosti. Poudarili so tudi, da bi del teh, za republiški sklad namenjenih sredstev bolje uporabili, kot če bi jih obrdžali v založniških podjetjih. Toda v razpravi je prevladalo mnenje, da pomoč deficitarnim podjetjem ne sme škodovati razvoju aktivnih (predvsem velikih) podjetij, ki imajo prav spričo tega na kulturno-prosvetnem torišču izredno važno vlogo. Oporočeno je bilo tudi na to, da nekatere založbe spričo posebnega programa ne morejo delovati brez pomoči, kot so na primer Slovenska in Srbska matica, Hrvatska in Srbska književna zadruga, ki dejansko niso založniška podjetja, temveč ustanove, ki dobivajo pomoč iz drugih virov, toda ne na škodo razvoja drugih podjetij. Zagovorniki enotnega sklada so poudarili tudi dejstvo, da bi z ustanovitvijo več skladov nujno ustvarili tudi administracijo, ki bi terjala določen del sredstev iz teh fondov.

Odbor je zaključil podrobno razpravo o prvih treh poglavjih osnutka zakona, nekaj členov osnutka pa bodo naknadno proučili in formulirali. V nadaljevanju dela bo odbor obravnaval peto poglavje osnutka, ki obravnava izdajanje publikacij državnih organov, ustanov, gospodarskih in družbenih organizacij ter drugih pravnih oseb. O četrtem poglavju, ki se tiče časopisnih podjetij, bodo razpravljali šele potem, ko bo odločeno, ali bodo v tej zadevi sprejeli poseben zakon.

SCELBOVA ZAGOTOVILA

Londonski sporazum naj postane izhodišče plodnega sodelovanja obeh sosednjih držav — Dr. Jože Dekleva pri italijanskem ministrskem predsedniku

Trst, 5. nov. (Tanjug). — Po vojaški paradi o priliki državnega praznika, katere se je udeležil tudi predsednik republike Einaudi, je italijanski ministrski predsednik Scelba govoril z balkonske tržaške mestne palače veliki množici ljudi, ki se je zbrala na Velikem trgu. Scelba je izjavil med drugim:

»Slovenem, ki so tostran demarkacijske črte, lahko zagotovimo, da bo vlada ne samo izpolnila obveznosti iz londonskega sporazuma, temveč da se bo tudi potrudila, da bi minulost pokopali in da bi ustvarili vzdušje političnega, gospodarskega in socialnega sodelovanja.« Italijanski ministrski predsednik je pripomnil, da ne dvomi o tem, da bo jugoslovanska vlada enako ravnala z Italijani, ki so ostali v njenih mejah.

»Tako,« je nadaljeval Scelba, »londonški sporazum ne bo cilj,

temveč izhodiščna točka plodnega sodelovanja med dvema sosednjima državama na vseh toriških. Italija in Jugoslavija morata in morata spričo zemljepisne sosesčine in komplementarnosti njihovih gospodarstev sodelovati za ohranitev miru, obrambo svoje neodvisnosti in za napredek narodov obeh držav.«

Scelba je tudi dejal, da je Italija sklenila londonški sporazum o Trstu, čeprav z njimi ni docela zadovoljna.

»Podpisali smo sporazum,« je rekel, »ker smo trdno prepričani, da v sedanjih okoliščinah ne bi mogli več doseči.« Glede prihodnosti Trsta je predsednik italijanske vlade izjavil, da je moč zagotoviti pogoje za mir in napredek, če bomo gledali bolj v prihodnost kot v minulost,« ter pripomnil, »da razpihovanje narodnostne mržnje lahko samo škodi.«

Osamljene skupinice ekstremističnih elementov so spremljale z živžiganjem in protijugoslovanskimi vzkliki tiste dele Scelbovega govora, v katerih je zagotovil tržaškim Slovincem izpolnjevanje njihovih pravic in izrazil pripravljenost Italije, da ustvari dobre odnose s sosedno Jugoslavijo. Večina zbranih ljudi je te ekstremistične izpade obsodila.

Na proslavo 4. novembra, italijanskega državnega praznika, je v Trst prispelo iz raznih delov Italije okrog 60.000 ljudi. V enurni paradi so sodelovali vsi rodovi vojske.

Takoj po zborovanju na Velikem trgu je Scelba sprejel podpredsednika tržaške OF in mestnega svetovaleca dr. Jožeta Dekleva, ki se mu je zahvalil za besede, ki jih je izrekel v svojem govoru tržaškim Slovincem, ter mu zagotovil, da bo slovensko prebivalstvo pomagalo in sodelovalo, da bi bile njegove besede čimprej uresničene. Predsednik Scelba se je Deklevi zahvalil za njegovo izjavo.

Uro pozneje je tiskovni urad generalnega komisarja italijanske vlade za Trst in okolico razposlal novinarjem besedilo govora. Uredništvom slovenskih časopisov v Trstu in jugoslovanskim novinarjem so poslali slovenski prevod govora.

Ugodna znamenja

tudi za sporazum o mednarodni atomski agenciji

New York, 5. nov. (Tanjug). Politični odbor je danes začel razpravljati o uporabi atomske energije v miroljubne namene. Ta točka je prišla na dnevni red skupščine na predlog ZDA.

Današnja razprava o uporabi atomske energije v miroljubne namene je potekala v vzdušju, ki se je že med razpravo o razorožitvi znatno izboljšalo. Predlog ZDA je pravzaprav obdelava navsveta predsednika ZDA Eisenhowerja, ki ga je dal lani v Generalni skupščini. Njegovo izjavo, ki jo je dal pred dveina dneva na tiskovni konferenci o nada-

ljevanju diplomatskih razgovorov z ZSSR o tem vprašanju, označujejo v New Yorku za zelo pomirljivo. Mednarodno sodelovanje glede uporabe atomske energije v miroljubne namene bo, kakor splošno pričakujejo, nov korak k ureditvi odnosov na svetu. Mnoga znamenja kažejo, da se morda v tem vprašanju doseženo soglasje velesil. Stiri države (ZDA, Francija, Velika Britanija in Kanada) so že pripravile svoje resolucije o tem vprašanju. Sodijo, da se jim bodo pridružile tudi druge države, kakor Belgija, Avstrija itd.

SCELBOV REALIZEM

odobrava ves glavni italijanski tisk

Rim, 5. nov. (Tanjug). Rimski politični krogi ugodno presojajo Scelbov govor in menijo, da bo znatno prispeval k sodelovanju in prijateljskim odnosom z Jugoslavijo. Vladni, neodvisni, socijalistični, pa tudi kominformovski časniki beležijo, da je bil Scelbov govor zelo realističen in konstruktiven. Hkrati obsojajo izpade in provokacije neofašistov med Scelbovim govorom. Vladni »Messaggero« pripominja, da ti izpadi ne morejo zmanjšati pozitivnega vtisa, ki ga je ministrski predsednik napravil na tiste, ki žele, da bi v Trstu naposled prišlo do vzdušja miru.

Turinska »Stampa« poudarja v uvodniku, da je Scelba ubral pravilno pot pri presoji tržaškega sporazuma in možnosti za sodelovanje med Italijo in Jugosla-

Vremenska napoved

Napoved vremena: Lepo vreme z delno oblačnostjo, v vzhodni Sloveniji rahlo ohlajenje. Zjutraj v kotlinah rahla megla. Temperaturna povišanja med -2 in 4, na Primorskem okoli 5 stopinj, podnevi med 10 in 16 stopinj.

Zaton Mc Carthyjevega vpliva?

(Od posebnega dopisnika »Borbe«)

Now York 5. nov. Zvečer nekaj dni smo lahko prek radijskih postaj ališali kratak razglas republikanskih stranknih strojev, katerega vsebina se je približno glasila:

»Porziti republikanske kandidate, — to je ukaz Moskve. Vrniti Ameriko vlad »New Deal« — Moskva to ukazuje.

Beasidlo je bilo vzeto iz napotkov, ki naj bi jih bila dala Komunistična partija ZDA. Na njih ni bilo pokazalo, da so demokrati orožje v rokah SZ, toda opozicija ni bila edina tarča desnih elementov republikanske stranke. Več kandidatov, ki so podprli predsednika Eisenhowerja in ki so znani po svojih bolj liberalnih, vsekakor pa protikomunističnih sklin nazorih, je doživelo podobne napade. Toda na oboje republikanska odprtja niso napravila zelenega vrtisa. Antikomunisti so zmagali v več krajih. Tako je bilo tudi z mnogimi demokrati, ki so jim očitali, da so levčarji, komunistični trahantji in podobno.

Volitve z dne 2. novembra so ustvarile pogoje za popoln zaton McCarthyjeve zvezde. Republikanska stranka se je rešila strahu pred vplivom ekstremistov med ljudstvom in zdaj ima odprto pot, da bo lahko spreminila mnoge svoje poteze in metode, ki jih je narekoval prav strah pred lastno desnico in njeno močjo. V tem oziru je slišati resna pričakovanja, da se bo ameriška zunanja politika spremenila ne toliko v smislu samih ciljev, kolikor načina obravnavanja problemov mednarodnega sodelovanja in v spornih problemov.

V pogodbah, ko Predstavniški dom kontrolira demokrati in ko torej kontrolirajo tudi njegove odbore, ki vodijo finančno ter sploh notranjo zakonodajo, da tudi z demokratsko veščino (čeprav malenkostno) v Senatu, ki spet vodi zunanje posle, vlada predsednika Eisenhowerja že kaže znake delne preusmeritve. Še zdaleč ne moremo reči, da je bila vlada na teh volitvah poražena ali da se je navedenega predsednika kolikoli zmanjšal, pač pa lahko vsako sklepa, da so bili na volitvah poraženi elementi Republikanske stranke, ki predstavljajo njeno desno skrajnost.

Sodelovanje republikanskih nadikalov z desnim krilom Demokratske stranke, zlasti v vprašanih zunanji politiki, je zdaj menda odprto in možno. To ne pomeni, da bo znotraj ene in druge stranke vplivala srditost, boja med reakcionarnimi in naprednimi krili, pač pa to vsekakor pomeni, da imajo ZDA zdaj perspektiva za večjo usmeritev na politiko, ki bo bližja njihovim zavetnikom od politiki, za katero so se zavzemali zagovorniki ideje preventivne vojne, sovražniški mirnega sožitja, nasprotniki sliherneza sporazuma o mednarodnih sprih, zagovorniki kritiki Združenih narodov. Na takšne razmere naložimo v obeh kongresnih dvoranah, toda njihovi glasovi bi morali zdaj na podlagi izida volitev utihnuti.

Se znehanj je prezgodaj povzeti iz volilnih statistik sociološke družbene sklepe. Kakor doslej kaže, je položaj na vasl privedel do zmanjšanja števila tradicionalno republikanskih glasov farmarjev, ki so v nekaterih okrajih presodili k opoziciji. Vprašanje brezposelnosti je zelo vplivalo na izid volitev. Koliko je prodromokratsko in profitiladno stališče studikalnih krogov vplivalo na delavake

Trgovinska pogajanja z Avstrijo

Dunaj, 5. nov. (Tanjug). — V avstrijskem zunanjem ministristvu je začela zasediti mešana jugoslovansko-avstrijska trgovinska komisija, ki bo določila blagovne sezname za bodočo izmenjavo med Jugoslavijo in Avstrijo. Na dnevnem redu zasedanja so še nekatera druga vprašanja v zvezi s plačilnim sporazumom ter izboljšanjem prometnih zvez med obema državama. Izpolnjevanje dosedanjega trgovinskega sporazuma, ki so ga sklenili konec lanskega leta v Beogradu, je bilo zelo zadovoljivo za obe strani. Zamenjava je dosegla skupno vrednost 40 milijonov dolarjev.

Sedemčlanska jugoslovanska delegacija vodi svetnik v Tajništvo za zunanje zadeve Vladimir Gavrilović, avstrijsko delegacijo pa svetnik v zunanjem ministristvu dr. Louis Marquet.

Na prvem sestanku mešana komisije so sprejeli dnevni red in razdelili delo.

RODOLJUB COLAKOVIČ:

Na obisku pri belgijskih socialistih

III.

Položaj socialistične stranke Belgije kot stranke, ki ima v vladi glavno besedo, je zelo delikaten. Vlada je koalicijska uprega — socialistov in liberalcev — s katero ni moč priti daleč. Zato nima programa globljih družbenih reform. Te reforme pa zahteva življenje, od njih je odvisen nadaljnji razvoj Belgije. Gre predvsem za nacionalizacijo nekaterih industrijskih panog. Sindikati zelo ostro načenjajo vprašanje nacionalizacije premogovnikov, proizvodnje električne energije in plina. Vodstvo stranke se v tem vprašanju ni postavilo na enotno stališče. Eni menijo, da bi nacionalizacija nerentabilnih industrij pomenila novo breme za državno blagajno, da bi bila zelo nepriljubljen ukrep. Zagovorniki nacionalizacije mislijo, da bi nacionalizacija najprej teh, potem pa še drugih industrijskih panog prinesla v belgijsko gospodarstvo nov moment in da bi odprla perspektivo, ki je zdaj nima.

Belgija je navezana na uvoz surovin in na izvoz izdelkov. Biti sposoben za konkurenco na svetovnem trgu, to je odločilno vprašanje za belgijsko gospodarstvo. V tem oziru stanje še zdaleč ni zadovoljivo. Nizka delovna storilnost v primerjavi z industrijsko bolj razvitimi deželami je glavna hiba belgijskega gospodarstva; zaradi nje postaja belgijsko gospodarstvo čedalje manj sposobno za konkurenco na svetovnem trgu. Zagovorniki nacionalizacije menijo, da bi z njo uredili to vprašanje. Kapitalisti zdaj nočejo investirati večjih vsot, država pa bo investirala. Delavci bi delali v večjo vmeno v industriji, katere profit ne bi šel v žepu privatnih kapitalistov. To bi pomenilo prvi važnejši korak v razvoju gospodarske demokracije, ker bi dobili delavski kolektivni v nacionalizirani industriji pravice, ki jih zdaj v privatno-kapitalističnih podjetjih nimajo.

Očitno je, da imajo zagovorniki nacionalizacije prav, kašti vprašanje delovne storilnosti bi lahko v belgijski industriji uredili samo na novi podlagi, namreč na nacionalizaciji. Od ureditve tega vprašanja je odvisno marsikaj v belgijskem narodnem življenju, predvsem pa življenjski standard, ki je zdaj zelo visok.

Partnerji SS Belgije v vladi seveda nasprotujejo nacionalizaciji. Zato nekateri ljudje v vodstvu SSB omahujejo in se obotavljajo. Odločiti se za nacionalizacijo, pomeni prelomiti z liberalci, pomeni izstopiti iz vlade in jo prepustiti katoličanom in liberalcem. To pa se jim noče, ker menijo, da bi bilo treba ostati v vladi vsaj štiri leta, to se pravi do novih volitev. V tem času pa uveljaviti več manjših, toda popularnih reform, ki bi jim utrdile položaj in morda prinesle absolutno večino na novih volitvah.

Zelo verjetno je, da bo v vodstvu stranke ta teza zmagala, čeprav ji precej vplivnih članov nasprotuje. Nasprotujejo ji zlasti mlajši aktivisti stranke, ki bi želeli več jasnosti in opredeljenosti v programu ter več odločnosti v akciji.

Mnogo bolj opredeljena in odločnejša je politika SS nasproti katoliški Cerkvi, katere vpliv v družbenem življenju Belgije je ogromen. Tu ne gre za globoko vernost njenih prebivalcev, marveč za položaje katoliške Cerkve v gospodarskem in političnem življenju dežele, za najbolj črni klerikalizem, za vmešavanje Cerkve v javne zadeve. Njen vpliv je zlasti močan na vasih, med srednjimi sloji na splošno. Cerkve ne vlada samo dušam, marveč drži kmeta v svojih krempljih prek kreditnih ustanov, kakor je nekoč Korošec imel pod vplivom večino slovenskih kmetov prek posojilnic. Vpliv katoliške Cerkve pa je močan tudi med delavci. V katoliških sindikatih n. pr. je organiziranih kakih 450.000 članov, nasproti 670.000 članom socialističnih sindikatov. Najbolj pa človeka preseneti položaj katoliške Cerkve na področju šolstva, do katerega se je dokopala na podlagi zakona o tako imenovanih svobodnih šolah. Za boljše razumevanje bomo navedli samo nekaj podatkov. Katoliška Cerkve neposredno vodi s 494 srednjimi šolami, država pa s 284, Cerkve ima v rokah 874 srednjih strokovnih šol, država pa 517. V državnih šolah je močan vpliv Cerkve, ker je profesorski kader večidel klerikalen. Te katoliške šole vzdržuje država, ki pa nima pravice do inspekcije v njih. Cerkve je izdatneje izkoristila štiriletno vladanje katoliške stranke in utrdila svoje položaje na področju šolstva.

Socialistično-liberalna vlada skuša kolikor toliko izpiliti katoliško Cerkve s tega področja, ker smatra takšen položaj za anahronizem. S tem se strinjajo socialisti in liberalci. Ze prvi poskus pa je zadel na odporčen odpor katoliške Cerkve. Kardinal Van Roy, nadškof malinski, je napovedal tako imenovano »šolsko vojno« ter v nekem govoru pozval vernike in ljudstvo, naj rešujejo »otroške duše« pred marksizmom.

Čeprav tu ni šlo in tudi ne gre za ločitev Cerkve od države, — vsi katoliški duhovniki prejemale plačo od države kot državni uslužbenci, marveč za boj za pravo mesto državne šole v vzgoji ljudstva, za pravico države do inspekcije v vseh šolah, za pravico države, da odreče subvencije šolam, ki ne izpolnjujejo državnih predpisov itd., vendar so klerikalci zagnali vik in krik ter napovedali »šolsko vojno«.

V tem vprašanju SS ne popušča, marveč vztrajno uveljavlja svojo politiko na področju šolstva, ki, kot rečeno, ni kdo ve kako radikalna, pač pa je prvi odločen odpor vlade proti katoliški reakciji in klerikalizmu. Zanimivo je, da bje to šolsko vojno neposredno Cerkve, nadškof, škofje in cela legija duhovnikov na terenu.

Med belgijskimi socialisti ni bolj osvoženega človeka, kakor je kardinal Van Roy, nazadnjak in sovraženik slehernega napredka. Neki ugledni član SS Belgije je v zdravici rekel: »Van Roy, belgijski Stepinac, ki žal ne sedi v zaporu.«

Tik pred prihodom naše delegacije v Belgijo je socialistično glasilo »People« objavilo toplo pisan uvodnik o našem obisku, v katerem so poudarjeni uspehi delovnih ljudi Jugoslavije v boju za svobodo in neodvisnost, kakor tudi njihovi napori za izgradnjo socialističnih družbenih odnosov. Takoj so se oglasili klerikalci in v enem dnevu objavili v treh svojih glasilih člančič, poln obrekovanja in laži o naši državi.

V njem seveda omenjajo Stepnca, preganjanje katoliške Cerkve, povrho pa tudi Dražo Mihajloviča, »moža, ki je prvi organiziral odpor proti nacistom«.

Socialisti jim niso ostali dolžni, kakor jim, mimogrede rečeno, niso ostali dolžni niti poprej, kadarkoli so v parlamentu ali tisku vatikanski hlapec obrekovali socialistično Jugoslavijo.

Priprave na razpravo o paktu za Južnovzhodno Azijo v Spodnjem domu

London, 5. nov. (Tanjug). Na današnji seji britanske vlade so v Spodnjem domu razpravljali o pripravah na debato o obrambnem paktu za Južnovzhodno Azijo. Razprava se bo začela v ponedeljek. Vlada je poslala Spodnjemu domu osnutek resolucije, ki so jo podpisali Churchill, Eden in drugi, v katerem zahtevajo, naj parlament odobri v Zenevi in Manili sklenjene sporazume, Vlado stališče b med razpravo razložil zunanji minister Eden. Laburistična opozicija med razpravo o paktu za Južnovzhodno Azijo ne bo predložila svoje resolucije, — tudi ne kakih spreminevalnih predlogov. Stališče laburistične opozicije o tem vprašanju bo pojasnilo več laburističnih prvakov.

Na današnji seji vlade so obravnavali tudi problem v zvezi z evakuacijo britanskih čet iz Suez,

Britanska presoja ameriških volitev

London, 5. nov. (Tanjug). V članku o zmagi demokratov na volitvah v ZDA se vprašuje revija »Economist«, kako naj bi Britanci presodili te dogodke, ter pravi: »Pravilo je, da morajo biti tuji nevtalni in nepristranski, kar zadeva notranjo politiko prijateljskega naroda. Ker pa se nas ameriška politika zelo neposredno tiče, tega pravila ni lahko spoštovati in bolj ali manj je jasno, da je nacionaljenost Britancev — zlasti kadar ne gre za osebnost predsednika Eisenhowerja — pretežno na strani demokratov.«

»Economist« sodi, da izvira ta simpatija deloma iz spomina na velike dneve zveze za Rooseveltove vlade, kakor tudi iz dejstva, da so republikanci večinoma izolacionisti, da zagovarjajo prvenstvo politike v Aziji in da so pristaji McCarthyjevih nazorov.

Revija tudi opozarja, da ni važno, ali imajo republikanci ali de-

mokrati boljše ideje, temveč to, ali bodo volitve pomagale ameriški vladi, da bo uveljavila trdno, obzirno in napredno smer v politiki. Na koncu izraža revija upanje, da bo v prihodnjih dveh letih do novih predsedniških volitev vditeljvi obeh strank omogočili pozitivno sodelovanje med Kongresom in vlado.

Stališče ameriških sindikatov

Washington, 5. nov. (AFP). Predstavnik ameriške federacije dela (AFL) Georges Meany je sinoči izjavil, da pomenijo zadnje volitve »odločen protest delavstva proti sedanjim vladim. Meany je dejal, da so ga ti volilni izidi močno ohrabril. Vendar pa je poudaril, da sindikati v novem kongresu ne bodo imeli dovolj močne podpore za dosego svojih ciljev.

Indijska politika nevtralnosti

Izjave Pandita Nehruja o vlogi Indije in Kitajske v Južnovzhodni Aziji

New Delhi, 5. nov. (Indijska informativna služba). — Predsednik indijske vlade Nehru je na nekem zborovanju izjavil, da je Indija s svojo nevtralnostjo politiko veliko prispevala k stvarni miru na Koreji in v Indokini. Glede svojega nedavnega obiska na Kitajskem in v Indokini je Nehru dejal, da Kitajska in Indija že tisoč let močno vplivata na dežele južnovzhodne Azije.

Indija ima opraviti z mnogimi problemi in ljudje morajo razumeti novi svet ter se mu prilagoditi. Svet se naglo spreminja, je poudaril Nehru, in indijsko ljudstvo mora ukrepati v skladu s tem. O rezultatih prvih treh let indijskega petletnega plana je Nehru poudaril, da njegovih koristi ni moč takoj občutiti. Dejal je tudi, da je pomoč od zunaj dobrodošla, da pa se mora Indija predvsem opreti na lastne sile.

Indija ima opraviti z mnogimi problemi in ljudje morajo razumeti novi svet ter se mu prilagoditi. Svet se naglo spreminja, je poudaril Nehru, in indijsko ljudstvo mora ukrepati v skladu s tem. O rezultatih prvih treh let indijskega petletnega plana je Nehru poudaril, da njegovih koristi ni moč takoj občutiti. Dejal je tudi, da je pomoč od zunaj dobrodošla, da pa se mora Indija predvsem opreti na lastne sile.

Z VSEH STRANI SVETA

VELIKA BRITANIJA
NADOMESTNE VOLITVE
London, 5. nov. (AFP). Na nadomestnih parlamentarnih volitvah v zvezi z južnim predmetju Londona je voljen član konservativne stranke. Izglasov je bil njen kandidat s 21.930 glasov. Njegovega laburističnega rivala je glasovalo 11.023 volivcev. Nadomestne volitve so bile tudi v Mornetu (Northumberland), izid teh volitev še ni znan.

EGIPT
PRVI PROCES PROTI MUSLIMANSKIM BRATOM
Kairo, 5. nov. (AFP). Atentatorja na predsednika egipterske vlade Nafiza — Mahmuda Abdel Latifa bodo v torek presodili v sodišču. Vodstvo organizacije »Muslimanski bratje« Hasan el Bodihi, ki je sedaj v zaporu, je med drugim obtožen, da je sodeloval pri izidu teh volitev.

ZDA
RESOLUCIJA PROTI MC CARTHYJU
Washington, 5. nov. (AFP). Vlada republikanske stranke William Knowland je izjavila, da bo ameriški senat v ponedeljek obravnaval osnutek

resolucije proti senatorju McCarthyju. To posebno zasnodanje bo trajalo najmanj dva tedna.

NESREČA
POTNIŠKEGA LETALA
Taxon (Arizona), 5. nov. (Reuter). Stirije potniki so bili ubiti in 11 jih je bilo hudo ranjenih, ko je letalo ameriške mornarice tipa »Conway« troščilo na tla in izgorelo.

EGIPT
EKSPLOZIJA REAKTIVNEGA LETALA
San Diego, 5. nov. (AFP). Prototip najhitrejšega reaktivnega hidroaviona na svetu »Seedart« je v zraku eksplodiral in padel v morje v kalifornijskem zalivu San Diego.

ZSSR
IZGNANI AMERIŠKI DIPLOMAT
Moskva, 5. nov. (AFP). Tajnik ameriškega veleposlanstva v Moskvi Smeriatov je danes odpotoval s sprogo iz Moskve v ZDA. Sovjetska vlada je namreč po incidentu med go. Smeriatovom in nekimi sovjetskimi funkcionarjem zahtevala njegov izločenje od poklice. Do incidenta je prišlo v hipu, ko je hotel Smeriatov

francoski ministri v Londonu. V ponedeljek bo v Londonu zasedanje mednarodne komisije za razrešitev trgovine med obema deželama.

fotografirati neka poslopja in je fizično napadla nekoga sovjetskega funkcionarja, ki je hotel odvratiti od tega.

SUDAN
ARETACIJE ZAROTNIKOV
Kartum, 5. nov. (AFP). 11 aslužbencev v južnem Sudanu je bilo aretiranih, ker naj bi bili pripravljali umor predsednika vlade El Asharija. Med preiskavo so baje ugotovili, da ni bila nobena sudanska stranka sodelovala v to zaroto.

FRANCIJA
PARIZ 24 UR BREZ KRUHA
Paris, 5. nov. (Tanjug). Danes v Parizu ni bilo kruha v prodaji, ker so pekarni sinoči izzunada sklenili, da 24 ur ne odpro pekarno in prodajalno, ker jim pristojne oblasti ne dovolijo avizirati peo.

KITAJSKA
NAJHUŠJI NAPAD NA KUOMINTANSKE OTOKE
Peking, 5. nov. Kitajska časopisna agencija poroča, da so kitajske letala večeraj popoldne izvedla onega najhušjih napadov na otoke ob južnovzhodni obali, ki so pod kuomintansko oblastjo.

žav Britanske skupnosti. Pomen londonske konference bo še večji spričo dejstva, da bo sledil sestanku predstavnikov držav, ki so sodelovale na konferenci v Colombu.

Indijski tisk poroča, da name-rava predsednik pakistanske vlade na konferenci v Londonu sprožiti vprašanje pakistansko-indijskega spora zaradi Kašmira in namakalnih prekopov v tej deželi.

Vietnamski očitki

Francoski uniji zaradi kršenja ženevskih sporazumov

Peking, 5. nov. Glasilo vietnamske delavske stranke »Nanman« je obdolžilo francoske oblasti v Indokini, da »sistematično kršijo« ženevski sporazum o premirju v Vietnamu, Laosu in Kambodži. V uvodniku poudarja: »Hudo kršenje sporazuma o premirju ki je posledica sistematičnega delovanja Francoske unije, kaže, da to niso običajna ali osar« je a dejanja nediscipliniranih ali neodgovornih elementov in izzivačev, temveč da je bilo vse to storjeno na ukaz poveljnika čet Francoske unije.«

Vietnamski časnik dolži francoske oblasti, da so v sto dneih po sklenitvi ženevskega sporazu-

Val atentatov v Maroku

Casablanca, 5. nov. (AFP). — Sinoči je bilo v Casablanci izvršenih več atentatov. V novi arabski četrti je eksplodirala bomba pod nekim avtom, pri čemer je bilo ranjenih sedem oseb. Neki Maročan, invalid iz zadnje vojne, je bil ubit s strelom iz samokresa, ko se je vračal domov. Bili so še trije atentati, ki pa niso terjali človeških žrtve.

Trgovinski odnosi med Madžarsko in Grčijo

Budimpešta, 5. nov. (MTI). — Madžarska gospodarska delegacija je odpotovala v Grčijo, kjer bo navezala stike za razširitev trgovine med obema deželama.

Skupščina bivših bojnikov

Dunaj, 5. nov. (AFP). — Peto zasedanje generalne skupščine Mednarodne federacije bivših bojnikov bo letos od 29. novembra do 2. decembra na Dunaju. Skupščine se bodo udeležili delegati 24 včlanjenih držav.

KULTURNI OBZORNIK

Slavnostna seja ob devetdesetletnici SLOVENSKE MATICE

Včeraj ob 11.30 je bila v dvorani Slovenske akademije znanosti in umetnosti slavnostna seja odbora Slovenske matice. Seja, katere so se poleg članov odbora udeležili tudi podpredsednik skupščine LRS dr. Ferdo Kozak, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti Josip Vidmar, predsednik Sveta za prosveto in kulturo dr. Dolf Vogeltnik, rektor ljubljanske univerze dr. Fran Zwitter ter predstavniki drugih kulturnih in znanstvenih ustanov, je bila posvečena spominu devetdesetletnice Matičinega obstoja.

Sejo je otvoril podpredsednik Matice dr. France Koblar, ki je imel tudi kratek slavnostni govor, iz katerega povzemamo njegove osnovne misli. Slovenska matica je bila ustanovljena v času, ko je slovensko narodno gibanje bilo na višku in je bil čas za ustanovitev take ustanove, ki bi bila na političnem gledišču najuglednejša. Slovenska matica je bila osnovana z namenom, da zapolni predvsem višji duhovni potrebam prebujajočega se slo-

znanstvena dela in za redno izdajanje najkvalitetnejše domače in svetovne literature. Konservativne sile so se morale čedalje bolj umikati in dajati prednost mladim, z realizmom in znanjem oboježenim močem kulturnih in znanstvenih delavcev ob koncu prejšnjega in na začetku tega stoletja.

Največji vzpon je dosegla Matica na začetku tega stoletja, ob prvi svetovni vojni je bila nasilno razpuščena, v zadnji vojni

kulturnega življenja. Obnoviti mora svoj redni knjižni dar za naročnike, zaključiti že začete zbirke znanstvenih publikacij, tako Slovenijo Antona Melika, Umetnostno zgodovino Izidorja Cankarja ter vrsto monografij. Slovenska matica se mora truditi — je zaključil dr. France Koblar — da ne bo knjiga le tržno blago, pač pa prepotrebna duševna hrana vseh naših ljudi, Slovenska matica pa da nam ne bo le drag bolnik, ki ga umetno ohranjamo pri življenju, pač pa živ in koristen organizem v naši kulturi.

S slavnostne seje je odbor poslal pozdravni pismi predsedniku Ljudske skupščine LRS tov. Mihi Marinku ter predsedniku Izvršnega sveta tov. Borisu Kraigherju. Dr. Dolf Vogeltnik je v imenu Sveta za prosveto in kulturo izrazil Matici priznanje za dosežanje dela ter ji čestital k njenemu prazniku. V imenu Akademije znanosti in umetnosti je spregovoril njen predsednik Josip Vidmar, medtem ko je dr. Fran Zwitter spregovoril v imenu ljubljanske Univerze. Ob 12. uri je bila v razstavnici dvorani Narodne in Univerzitetne knjižnice otvoritev razstave knjig in dokumentov, ki kažejo rast in delo devetdeset let obstoja Slovenske matice.

venskega ljudstva. Matica se je borila za realistično pojmovanje politične borbe in za resnično znanost in nepopačeno kulturo, začela je boj proti romantiki v politiki in znanosti in skušala s svojim delovanjem pripomoči k vsestranski duhovni in narodni prebuditvi.

Cepprav naša zgodovina lahko marsikaj upravičeno očita slovenskim narodnim prvakom, ustanoviteljem Slovenske matice, jim vendar mora priznati veliko skrb in prizadevanje za ohranitev in poglobitev slovenske narodne zavesti ter za dvig narodove kulture. Pri Slovenski matici so že od vsega začetka delovale vse duhovne sile našega naroda, ne glede kateremu stanu ali stranki so pripadale. Ta širok krog delavcev in značaj dela Slovenske matice sta ustvarila pogoje, ki so v našem stoletju omogočili življenje slovenski univerzi ter slovenski Akademiji znanosti in umetnosti.

Začetek delovanja Matice je sicer na videz skromen, a bil je nujen in edino pravilen. Začeli so tam, kjer je bila potreba največja. To je, pri izdajah šolskih in poljudnoznanstvenih knjig, kar je bila osnova za poznejša resno

Nova angleška opera »Nelson«
Družba »Sadlers Wells« v Londonu je izvedla premiero opere »Nelson«, ki jo je uglasbil Lenox Barkley. V delu je slednji prikazal psihološki konflikt admirala Horacia Nelsona med njegovo častniško dolžnostjo in ljubeznjo do Hamiltonove. Eno dejanje se odvija med pomorsko bitko pri Trafalgaru. Kritiki zlasti poudarjajo glasbeno vrednost prizora Nelsonove smrti.

Nasih razgledov
Štirinajstrednjevnik za politična, gospodarska in kulturna vprašanja

Priloge:
Znanje-politični komentarji
Dr. Marjan Dušanež: Značilnosti nove zakonodaje v službenem pravu
A. Polence: Razmišljanja ob Darwinovem »Nastanku vrst« (recenzija)
Franjo Bak: Tehniški muzej v Muzeljskem teatru
D. P. Statistični letopis FLRJ 1954
Igor Vrčič: Bezanec v Nemčiji
Collette: Maja mati in župnik: Roka (folijon)
Bogdan Pogacnik: Parliski oktober (pariski vtiski)
Janez Dokler: Veno Pilon (Ob razstavi njegove grafike in risbe)
Branko Rudolf: Poglavlje o novi paradigmati (recenzija)
Až: Romani o venezuelški Hanuri (recenzija)
Jože Pogacnik: Venceslav Bril (Priloga k poznavanju »valencev«)
Razgledi: Še kopice družnih zanimivih člankov, glas, razprav, kulturne vesti, vanke bibliografije itd.
Na »Nasih razgledov« se lahko naročite v uravi lista Cankarjeva 5. III. trimesečnica 150 din, polletna 300 din in letoletna 600 din.

NAROČILNICA

Podpisani _____ kraj _____

ulica _____ pošta _____ naročam _____

»Ljudsko pravico« in prosim, da mi jo začnete z _____

redno pošiljati.

Naročnino bom nakazal po položnici, katero priložite prvi številki, oziroma jo bom plačal po inkasantu.

Datum _____ Podpis: _____

Odrežite in nam pošiljite!

ŠE ENKRAT O KOPRODUKCIJI

(Ob prepovedi filma »Dalmatinska svatba«)

Zvezna komisija za pregled filmov je sprejela zelo koristen sklep: prepovedala je v naših kinematografskih prikazovalni koprodukcijski film »Dalmatinska svatba« (Triglav-Hansa-Hamburg). Bil je že skrajni čas, da smo zaščitili naše filmsko občinstvo pred kič takšne vrste. Če so naši ljudje primorani često gledati slabe, v najboljšem primeru srednje domače filme, da dvakratno, kot člani skupnosti prek državnih dotacij filmskim podjetjem in

kot kinematografsko občinstvo s kupovanjem vstopnic, plačajo pomankljivo filmsko znanje naših filmskih ustvarjalcev (vemo, da so tu tudi objektivni vzroki), pač ni so dolžni financirati vaj in učenja tujih filmskih umetnikov, katerih ustvarjalnost je često celo pod ravni naše domače filmske proizvodnje.

Ponesrečeni koprodukcijski filmi, kakor so »Nezgodne lepe Irene«, »Hiša na obali«, »Greh«, »Dalmatinska svatba« in delno »Poslednji most« ter še nekateri njim podobni, so vsekakor negativna bilanca naše koprodukcije. Zato tudi ni čudno, da gledamo zdaj pri nas na koprodukcijo z velikim nezaupanjem. Skoraj že sama beseda »koprodukcija« je postala dvomljiv sinonim filmskih transakcij tujih družb, ki bi jih vsekakor bili sprejeli in uresničili, da je bilo malo več dobre volje, znanja, spoštovanja našega človeka in njegovega dela, pa tudi zavesti in ljubezni do domačih kulturnih in zgodovinskih vrednot.

Očitno je, da je takšno stališče dela naše javnosti nasproti koprodukciji sad doslej zelo površno pojmovanje, da ne rečemo neresnega angažiranja naših proizvodnih filmskih podjetij v kooperaciji, ki bi jih vsekakor bili sprejeli in uresničili, da je bilo malo več dobre volje, znanja, spoštovanja našega človeka in njegovega dela, pa tudi zavesti in ljubezni do domačih kulturnih in zgodovinskih vrednot.

Ni dvoma, da krivde za neuspeh dosedanjih filmskih koprodukcij ne moremo pripisati samo obliki takšnega filmskega sodelovanja. Koprodukcija je lahko nova in slaba, vse je odvisno od ljudi, ki film izdelujejo in od razmer, v katerih nastane. Celotno vprašanje, kjer imajo podjetja, ki so malone izključeni ali vsaj predvsem orientirana ... o čim večji finančni učinek, so izdelali koprodukcijske filme z znatno umetniško vrednostjo.

Zdi se, čeprav to ni lahko, med drugim tudi zaradi pičil denarnih sredstev, s katerimi razpolagajo naša podjetja, da bi lahko vendarle izdelala s tujimi producenti dobre filme. Tuji producenti in umetniki se zelo zanimajo za našo družbeno stvarnost, novo, zanimivo, filmsko neobdelano, dalje za naše naravne lepote, zanimajo se za sodelovanje z našimi filmskimi ekipami, tudi zaradi ugodnosti, ki jih imajo glede plačevanja našim umetnikom in glede delovne sile, pa tudi iz mnogih drugih razlogov. Eden izmed teh »drugih razlogov«, ki je tudi dokaj važen, je tudi možnost, da dohodkov, ki jih imajo od snemanja v tujini, v njihovi domovini ne obdavčijo.

Naša podjetja imajo torej trdno podlago, na katero lahko naslone svoje zahteve: angažiranje tujih umetnikov, sposobnih, da skupaj z našimi izdelajo dober umetniški film, spoštovanje našega družbenega okolja, v nasprotju z dosedanjim konstruiranjem ekscitioznosti po vsej sili, ugodne finančne pogoje itd.

V tem primeru bo tudi en sam koprodukcijki umetniško dober film koristil mnogo več za ugled jugoslovanskega filma na trgu kakor vsi dosednji. Stiki med pravimi umetniki, našimi in tujimi, v odkritosrčnem prizadevanju, da bi ustvarili res pomembno umetniško delo, bodo lahko šele tedaj obojestransko koristni. Koristili bodo ne le njim kot posameznikom, marveč tudi kulturarom narodov, ki jim pripadajo.

Filmska koprodukcija je lahko v sedanjih razmerah zelo važna za upostavljanje zelo živahnih kulturnih in prijateljskih stikov med različnimi narodi. Prav naša »ocialistična« podjetja in naši umetniki so se dolžni boriti za upostavitev takšnih filmskih koprodukcij.

(Iz beogradske »Borbe«)

Razstave v dunajski umetnostni akademiji

Akademija upodablja očiščenosti na Dunaju, ki jo je obiskovalo tudi lepo število starejših slovenskih umetnikov, ima staro in zelo bogato galerijo slik, kjer so posebno dobro zastopani slikarji renesanse in baroka, zlasti severnega. Galerija ima več Rembrandtov in Rubensov, posebno zanimive so med drugimi tudi slike Fr. Goye. Knjižnica akademije pa ima v svojem varstvu tudi dragoceno grafično zbirko, kjer je med drugim shranjenih tudi mnogo bakrorezov in risb našega rojaka Lovra Janša.

Letošnje poletje je galerija pridelala več manjših, samostojnih, snovno zaokroženih razstav, ki so bile obiskovalcem poleg stalne zbirke postavljene na ogled. Tako je bila prirejena posebna razstava »Nizozemska pokrajina in arhitektura XVII. veka«. Zbrane so bile najboljše slike iz galerijske posesti in so prav dobro predstavile ta motiv. Take prireditve lahko mnogo vzorneje gledalcu predstavijo neko določeno dobo, kakor pa posamezna, med drugimi umetninami raztresena dela.

»Mojetrovine šivalskega slikarstva in tihotižje je bila razstava, ki je zbrala na 17 terno ubravnih slik iz več stoletij. Največ je bilo seveda italijanskih, flamskih in nemških slik iz XVI. do XVIII. veka, zastopani so bili pa tudi starejši kitajski in japonski slikarji poleg nekaterih novejših. Tudi ta razstava je bila izredno zanimiva.

Posebej je bil določen razstaveni prostor za H. Boscha triptih »Sodba sveta«. Razen slike same so bili razstavljene tudi osnutki in primeri, kako so drugi sodobniki Hieronima Boscha (1460—1516) reševali isti problem.

Premiera Sartrove drame na Dunaju
Po tri in pol leta trajajočih pogajanjih je Jean Paul Sartre naposled privolil, da bodo v dunajskem »Volksteater« predvajali njegovo dramo »Umazane roke«. Delo je zelo velikanski uspeh, ki pa Sartru vsekakor ne more biti prijeten, saj se njegovo sedanje stališče do informbirojevskih metod docela razlikuje od stališča, na katerem je zasnovana ta njegova drama.

UMETNOSTNA RAZSTAVA

Društva slovenskih likovnih umetnikov

Snoči ob 18. uri so slovenski likovni umetniki odprli v Jakopičevem paviljonu svojo društveno razstavo. Na tej umetnostni razstavi so zastopani skoraj vsi živeči slovenski likovniki, udeležili se je niso le nekateri med tistimi, ki pripravljajo svoja dela za zvezno razstavo na Cetinju ob prazniku republike.

Razstava v Jakopičevem paviljonu hoče predvsem podati neko, kolikor mogoče zaokroženo podobo o poteh in prizadevanjih v sodobni slovenski likovni umetnosti. Razstavljena dela kažejo vse značilnosti sodobnega slovenskega slikarstva: z večjim ali manjšim upoštevanjem domače likovne tradicije, bolj ali manj drzno naslonitev na abstraktno umetnost.

Razstavo je otvoril društveni predsednik in razstavljalec Riko Debenjak, otvoritve pa so se

udeležili slovenski kulturni in javni delavci.

Nikolaj Pirnat: Maksim Gorki

POLEMIKA

Podoba Martina Kačurja

v Mestnem gledališču

Kaj je bil in kaj bi naj bil Martin Kačur? Idealist ali aktivist? Po mnenju tovariša Dušana Moraveca, ki je 4. oktobra v »Ljudski pravici« polemično odgovoril na moje oceno predstave, gre pri vseh zadevah za pravdo o »Cankarjevem idealizmu in kritičnem aktivizmu«. Citati, izbrani iz prvega dela Martina Kačurja, naj bi dokazali, da gre seveda za Cankarjevega idealista in da Kačur nima z borbenim in navdušenim revolucionarnim aktivizmom nobene zveze. Da Kačur ni bil in ni mogel biti (po svojem značaju in temperamentu seveda) puntar-aktivist, dasi je to, kar je počel, v tistih razmerah punt vendarle bil. Da je Kačur aktivist »moja« podoba Kačurja, ki stoji z glavo spodaj in z nogami navzgor.

Predvsem to: besede aktivist v moji oceni ni. Prilepil jo je Dušan Moravec sam »mojemu« Kačuru. Sicer pa — ali je pravilno pojem idealista, to se pravi človeka, ki ima ideale in se zanje bori, jih skuša uresničiti, čeprav nerodno, brez ozira na stvarne razmere in zato brezuspešno — zoperstavlja? pojmu aktivista? Pojem aktivista je dovolj raztegljiv in nikakor ni nujno, da označuje samo značaje in temperamente, ki so zrasli v naši revoluciji. Nič se seveda ne more zanikati, da se Kačur ne loteva resnih in za tisti čas revolucionarnih, puntarskih akcij iz lastnega prepričanja in po svoji volji in da so te akcije utemeljene v njegovem značaju in njegovem temperamentu. V tem smislu je Kačur seveda odločno oboje: idealist in aktivist. Aktivist zato, ker je idealist.

Pri premieri sem v prvem dejanju videl v interpretaciji Janeza Prešetnika nasprotje med tem, kar je Kačur počel in v celoti govoril in njegovim značajem. Zdel se mi je preveč tib, preveč solzav, zasnanjan, sentimentalna ... Res, v njegovem značaju so takšne poteze od vsega začetka močne, a Kačur je vendar predvsem pokončen, odločen, zelo trdoživ in do skrajnih možnosti neuklonljiv človek. Njegov zlom je zato tem strahotnejši.

Po stavkih, ki jih je izbral Dušan Moravec iz prvega dela, pa se zdi, da je Kačur človek, ki je vsemer nosil okrog samo povešeno glavo, vrtel klobuk na kolenih, da je bil vedno potrt, da je zabelo v srce, ga dušilo, da je bil vedno v zadregi, da je zardevjal itd. Bilo bi mogoče najti tudi nekaj družinskih Cankarjevih stavkov, ki bi postavili Kačurja v nekoliko drugačno luč, kakor si ga predstavlja tov. Dušan Moravec. A ta polemika bi bila popolnoma nesmiselna, če bi se obmetavala s citati. Vsekakor Cankar ni karakteriziral svojega junaka samo z nekaterimi opisi in morda s tistimi stavki, ki so v odrski prireditvi Martina Kačurja prišle v oklepaj, ampak tudi s tem, kar mu je dal govoriti in delati. Kačur je znal tudi na celotno tako, vzklikniti v svojih »... močnih prahet« ni treba, da bi se bal ljudi, da bi jih poslušal, da bi se ravnal po njih. Kakor samo hoče, suženj mu je človek! Tako je treba: sam svoj, svobodni in svobodno služabnik vsem!

In Minksi pravil: »Kaj bi ne bil slabši od živali, če bi poznal svoje pot in bi je ne našel, ker stoji tam na križpoti gospod župnik s palico v rokici? Če

bi vedel, da moram iti na desno in bi šel na levo, zato ker je odrezan tam zame večji kos kruha?« Mislim, da je tudi v tem izražen njegov puntarski značaj in njegov temperament in seveda tudi njegov idealizem, idealizem, ki ni za nobeno rabo, najmanj pa za reševanje narodov! kakor je rekel zdravnik. Toda ali je to — zdravnikovo — res tudi Cankarjevo mnenje, ali je res prav s temi besedami Cankar o njem vse povedal, kakor trdi Dušan Moravec? Ali je res zdravnik — ta cinik in realist, ki zna pravilno oceniti razmere, ki so takrat vladale pri nas, tisti, ki izpoveduje Cankarjevo obsodbo Kačurja in Kačurstva? Je ta »življenjski idealista« sploh obsodba Kačurja in Kačurstva ali je obsodba družbe? Mislim, da vrnemo ve, da je to obsodba družbe, v kateri je dobro, namreč Kačur, kaznovano in slabo, namreč Forjan, poplačano. Tudi Dušan Moravec to ve in res me čudi, kako je mogel napisati tisti zadnji odstavek. Ta »življenjski idealista« ni obsodba idealizma, boja za ideale, čeprav nerodnega, skoraj nesmilnega boja. Kačur je tragična podoba tedanjih dni, tragična podoba naprednih sil, ki so bile brez moči spričo silovitega reakcionarnega aparata. Posameznik, ki se je z njim spoprijel, kakor se je spoprijel Kačur (in kako naj bi se drugače?), je moral besedami, s pričevanjem in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je vloga v praznični Kačurja igrala le s tihimi besedami, s počasnimi in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je vloga v praznični Kačurja igrala le s tihimi besedami, s počasnimi in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je vloga v praznični Kačurja igrala le s tihimi besedami, s počasnimi in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je vloga v praznični Kačurja igrala le s tihimi besedami, s počasnimi in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je vloga v praznični Kačurja igrala le s tihimi besedami, s počasnimi in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je vloga v praznični Kačurja igrala le s tihimi besedami, s počasnimi in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je vloga v praznični Kačurja igrala le s tihimi besedami, s počasnimi in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je vloga v praznični Kačurja igrala le s tihimi besedami, s počasnimi in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je vloga v praznični Kačurja igrala le s tihimi besedami, s počasnimi in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je vloga v praznični Kačurja igrala le s tihimi besedami, s počasnimi in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je vloga v praznični Kačurja igrala le s tihimi besedami, s počasnimi in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je vloga v praznični Kačurja igrala le s tihimi besedami, s počasnimi in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je vloga v praznični Kačurja igrala le s tihimi besedami, s počasnimi in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je vloga v praznični Kačurja igrala le s tihimi besedami, s počasnimi in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je vloga v praznični Kačurja igrala le s tihimi besedami, s počasnimi in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je vloga v praznični Kačurja igrala le s tihimi besedami, s počasnimi in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je vloga v praznični Kačurja igrala le s tihimi besedami, s počasnimi in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je vloga v praznični Kačurja igrala le s tihimi besedami, s počasnimi in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je vloga v praznični Kačurja igrala le s tihimi besedami, s počasnimi in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je vloga v praznični Kačurja igrala le s tihimi besedami, s počasnimi in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je vloga v praznični Kačurja igrala le s tihimi besedami, s počasnimi in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je vloga v praznični Kačurja igrala le s tihimi besedami, s počasnimi in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je vloga v praznični Kačurja igrala le s tihimi besedami, s počasnimi in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je vloga v praznični Kačurja igrala le s tihimi besedami, s počasnimi in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je vloga v praznični Kačurja igrala le s tihimi besedami, s počasnimi in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je vloga v praznični Kačurja igrala le s tihimi besedami, s počasnimi in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je vloga v praznični Kačurja igrala le s tihimi besedami, s počasnimi in zamisljenimi gibi, da je njegova zaljubljenost izpadla preveč sentimentalna itd. Predvsem je bil glasnejši, odločnejši, močnejši. Ne mnogo, za nianso, a dovolj, da ta vloga ni bila več tako mučno istosmerna in tako enolična. Bolj razgibana je bila. Kontrasti med dejanji so bili bolje poudarjeni. Tragični učinek zato močnejši. Videl sem resnično dobro predstavlo! Kako to? Morda je bilo res takrat samo za premiersko nerazpoloženost, morda se mu je v

Uprava

»LJUDSKE PRAVICE«

Ljubljana

Kopitarjeva ulica 2
Poštni predal 42

Odrežite in nam pošljite

XII. KOLO MEDNARODNEGA SAHOVSKEGA TURNIRJA V BEOGRADU

Matanovič vodi skupno z Bronsteinom

Jugoslavanski mednarodni mojster Matanovič je prišel po XII. kolu v vodstvo skupaj s sovjetskimi velemojstri Bronsteinom. Medtem ko je Matanovič sinočno partijo dobil, pa sta sovjetska velemojstra Bronstein in Petrosjan med seboj remizirala. V tem kolu se je poleg Matanoviča izkazal z izborna igra tudi mladi Ivkov. Eden izmed sovjetskih šahistov je izjavil: »Ta dva fanta sta res slajna. Če se bodo naši šahovski stiki okrepili, bi radi videli Matanoviča in Ivkova na turnirju v Moskvi.«

Matanovič

Rezultati XII. kola: Nievvergeit-Czerniak 0:1, dr. Trifunović-Djurašević remi, Gligorič-Pilnik remi, Porecca-Pirc remi, Rabar-Janošević 0:1, Petrosjan-Bronstein remi, Karaklajić-Joppen 0:1, Wade-Matanovič 0:1, Barca-Ivkov 1:0, dr. Nedeljković-Milič 0:1.

Petrosjan in Bronstein sta igrala angleško partijo. Oba sta skušala s pozicijsko igro pridobiti prednost. Po številnih izmenjavah sta remizirala. Dr. Trifunović in Djurašević sta igrala sicilanko. Beli je skušal povečati pozicijsko prednost. Kor so se Djurašević dobro branil, sta remizirala. V škotski partiji je Matanovič kot črni hitro izenačil proti Wadeu, zatem pa prevzel pobudo. Angleški mojster je izgubil dva kmeta, prišel v hudo časovno stisko in bil izpostavljen nevarnemu napadu na kraljevo krilo. V trenutku, ko se je Matanovič z elegantno živijo kvalitete zagotovil zmago, je Wade padla zastavica na uri. Karaklajić je kapituliral pred Joppenom, ki je žrtvoval dve figuri, toda druge Karaklajić zaradi grož-

Zelo razburljiva je bila partija dr. Nedeljković-Milič. Milič je forsiral igro na kratjevem, Nedeljković pa na daminem krilu. Milič si je omočil oster napad, žrtvoval figuro in prodir z dvema kmetoma na predzadnjo vrsto. Tako je moral Nedeljković kloniti.

V partiji Barca-Ivkov je madžarski velemojster izmenjal vse težke figure. Ivkov se je izognil remiju s ponavljanjem potez in potem osvobodil kmeta. Ko je bil Ivkov že tik pred zmago, pa je padla njegova zastavica. Tako je celo točko pospravil madžarski velemojster.

Rabar je proti Janoševiću netočno vodil napad, tako da je slednji osvobodil kmeta. Partija je bila prekinjena, ker pa Rabar ni prišel k nadaljevanju, je bila zmaga prisojena Janoševiću.

Sicilijanska partija Porecca-Pirc je minila v poskusih italijanskega mojstra, da bi prodir na d-liniji, kjer je imel Pirc zastalega kmeta. Izmenjala sta mnogo figur, vendar je Porecca še nadalje močno pritiskal. Čeprav je imel Porecca pobudo v svojih rokah, je velemojstru Pircu le uspelo doseči remi.

Nievvergeit je proti Czerniaku sprva izgubil kvaliteto, nato pa tudi partijo.

Stanje po XII. kolu: Bronstein in Matanovič 3, Petrosjan 2,5, dr. Trifunović, Barca in Gligorič 2,5, Ivkov, Pilnik 7, Djurašević in Milič 6, Rabar, dr. Nedeljković 5,5, Karaklajić, Pirc, Janošević in Czerniak 5, Porecca 4,5, Joppen 4, Wade 3, Nievvergeit 2,5.

SPORT IN TELESNA VZGOJA

SVETOVNO KOŠARKARSKO PRVENSTVO V RIO DE JANEIRU

Paragvaj: Jugoslavija 67:62

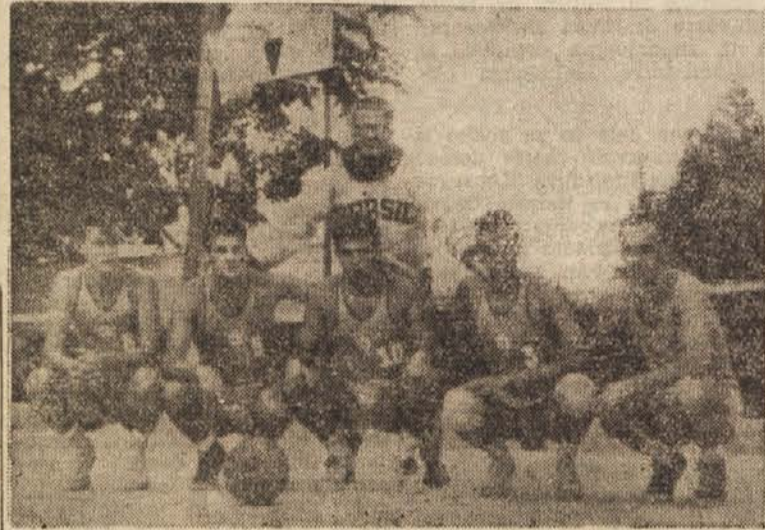
Naša reprezentanca se je uvrstila na enajsto mesto — Po tekmi ZDA: Brazilija bo znan nov svetovni prvak

Rio de Janeiro, 5. nov. — V zadnji tekmi tolažilne skupine drugega svetovnega prvenstva v košarki je reprezentanca Paragvaja premagala Jugoslavijo s 67:62 (23:27). Kljub porazu so naši igralci odlično igrali. To je bila ena najlepših iger našega moštva na tem prvenstvu.

BRAZILIJA: URUGVAJ 60:45 (24:23) Brazilci so pred odlično tekmo s košarkarji ZDA odstranili še zadnje oviro. V zelo lepi tekmi se jim je v drugem polčasu posrečilo, da so v dvoboju z razigranimi Urugvajci povečali razliko, ki je bila v prvem polčasu samo za eno točko, na pet-

ZDA: IZRAEL 74:30 (36:20)

Tudi drugi veliki favoriti — reprezentanca ZDA, si je sinoči priborili še eno zmago. Američani so zlahka premagali izraelsko reprezentanco z rezultatom 74:30 (36:20). Izraelsko moštvo je nudilo v drugem polčasu zelo šibak odpor razigranim ameriškim »dolginom«.

Košarkarska reprezentanca Brazilije

Paragvaj je s težavo zmagal. Tekom cele tekme so Jugoslovani z dobro tehnično igro z lahkoto osvajali teren, toda bili so netočni pri metih na koš. Prav v tem so jih igralci Paragvaja prekašali, kar je zadostovalo za njihovo zmago.

V našem moštvu sta bila najboljša Blagojevič in Müller, ki sta dosegla 17 oziroma 15 točk.

S tekmo med reprezentancama Čila in Peruja, ki se je končala z rezultatom 52:48 (30:25) za Čile, je bilo končano tekmovalje tolažilne skupine na II. svetovnem košarkarskem prvenstvu. Končna razvrstitev v tej skupini: Paragvaj, Čile, Jugoslavija, Peru.

Jugoslavija je bila potemtakem na tem prvenstvu enajsta, predzadnja. Jugoslovani so odigrali na prvenstvu pet tekem, od katerih so samo eno dobili, štiri pa izgubili.

Nocoj bodo še zadnje tekme v finalni skupini. Reprezentanci ZDA in Brazilije sta premagali vse svoje nasprotnike, nocoj pa se bosta medsebojno pomerili za naslov prvaka. Izvrstni tehničarji s Filipinov so presenetili in si s sijajnim finišem priborili tretje mesto. Zadnja na lestvici sta Kitajska in Izrael, ki bosta prav tako nocoj medsebojno uredili vprašanje zadnjega mesta.

FRANCIJA: KANADA 66:62 (27:33) Francosko moštvo je doseglo na tem prvenstvu velik uspeh. Biserlov košarkarji so si neopredvidljivo zasluzeno, priborili četrto mesto na lestvici. Sinoči so v odličnem rinišu premagali tudi Kanadčane z rezultatom 66:62 (27:33). To je bil prvi poraz Kanadčanov, ki so po prihodu v Rio de Janeiro izjavili, da se bodo z uspehom borili za najvišje mesto.

FRANCIJA: KANADA 66:62 (27:33)

Francosko moštvo je doseglo na tem prvenstvu velik uspeh. Biserlov košarkarji so si neopredvidljivo zasluzeno, priborili četrto mesto na lestvici. Sinoči so v odličnem rinišu premagali tudi Kanadčane z rezultatom 66:62 (27:33). To je bil prvi poraz Kanadčanov, ki so po prihodu v Rio de Janeiro izjavili, da se bodo z uspehom borili za najvišje mesto.

Prihodnje prvenstvo bo leta 1956 v Čilu

Rio de Janeiro, 5. nov. Mednarodna košarkarska federacija je sklenila na sestanku v Rio de Janeiro, da bo drugo svetovno prvenstvo za ženske 1957. v Braziliji. Razen tega so se prej sklenili, da bo tretje svetovno prvenstvo za moške 1958. v Čilu.

Na sestanku so razen tega sklenili, da nobeden izmed udeležencev drugega svetovnega prvenstva ne more nastopiti v Argentini ali v Egiptu zato, ker ti dve državi, ne da bi prej odgovorili udeleženci, nista sodelovali na prvenstvu. Razen tega so sklenili, da imajo vsi udeleženci prvenstva v Rio de Janeiro avtomatično pravico sodelovati leta 1956 na olimpiadi v Melbournu.

Videli smo mojstre bele žogice

Ljubljana, 5. nov.

Minulo sredo so nastopili v Ljubljani poleg Bergmana najboljši angleški mojstri bele žogice. Od vseh nastopajočih sta pokazali svoje zmožnosti samo sestri Diana in Rosalinda Row, ki sta s svojo ekshibicijsko igro navdušili številne gledalce. Bivši svetovni prvak Leach ni mogel pokazati vseh fines svoje igre, ker ni imel enakovrednega nasprotnika. Na splošno žalost iz neznanih vzrokov ni nastopil naš prvak Vilim Harangozo. Tako bodo morali ljubitelji bele žogice počakati do prihoda svetovnega prvaka Tachita Ogimura, ki bo sredi tega meseca igral v Ljubljani, da bodo videli tudi vrhunsko igro moških igralcev.

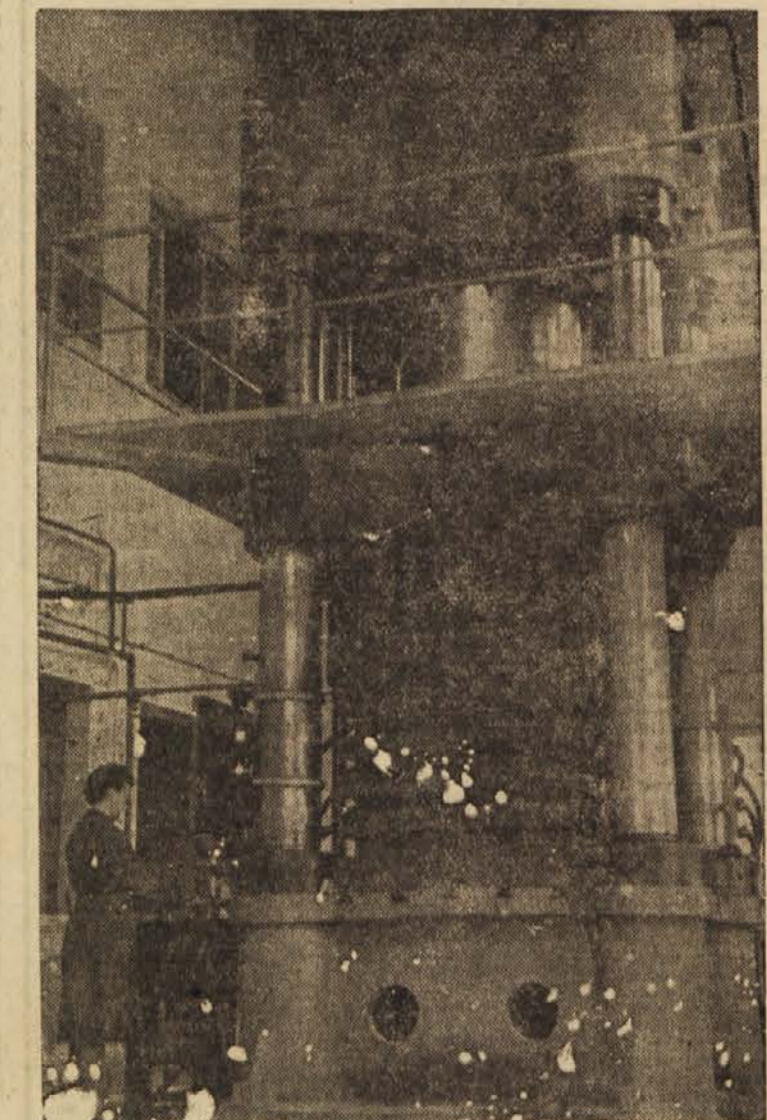
Leach-Kocjan 2:0 (21:13, 21:13), Rosalinda Row-Pogačar Marija 2:0 (21:9, 21:9), Leach-Podobnik 2:0 (21:13, 21:13), Leach-Grujič 2:0 (21:7, 21:13), D. Row-Leach: R. Row-Grujič 2:1 (7:21, 21:22, 23:21), Diana Row-Rosalinda Row 2:0 (23:20, 21:18).

V Osijeku: Jugoslavija — Švedska

Osijek, 5. nov. V torek 9. novembra bo v Osijeku mednarodni namiznoteniški dvoboj med reprezentancama Švedske in Jugoslavije. Naše barve bodo branili Harangozo, Vagrino in Uzorinac, pri ženskah pa Nikoličeva in Urekova. Za Švedsko pa bodo igrali Johansson, Flisberg in Rakell ter Torenova in Tegnerjeva.

TOVARNA TESNIL IN PLASTIČNIH MAS MEDVODE

Telefon: Medvode 21 - Brzovjavi: Tesnilka Medvode

Velika stiskalnica za stiskanje plastičnih mas

V tovarniškem laboratoriju

oprema in licenca bi stala 160.000 nemških mark. Pri uvozu tesnil pa bi prihranila naša država letno 285.000 dolarjev, kajti izdelovalci bi vsa tesnila, ki jih potrebuje naše gospodarstvo in sicer tesnila, odporna do 600 stopinj Celzija temperature in do 100 atmosfer pritiska. Sedanje poslopje tovarne ni primerno. V njem nimajo niti vede niti primernih sanitarnih priprav. S pomočjo okraja, ki vidi potrebe tovarne, so letos zgradili skladišče. Začeli pa so tudi že graditi kotlarno in obratne delavnice. Graditi pa bodo začeli tudi upravno poslopje, v katerem bodo poleg drugega tudi vse sanitarne naprave.

IZDELKI TOVARNE:

- PAROLIT• TESNILNI MATERIAL ZA TESNENJE PARNIH, VODNIH IN ZRACNIH VODOV DO TEMPERATURE 400° C in 20 Atm PRITISKA
- PAROLIT• GRAFITNI
- PAROLIT• ARMIRANI Z VLOŽKOM ŽIČNEGA PLATNA
- PAROLIT• SPECIALNI IN TO:
- PAROLIT• ODPOREN PROTI NAFTA IN BENCINU
- PAROLIT• ODPOREN ZA KEMIKALIJE
- PAROLIT• ZA VISOKE PRITISKE
- PAROLIT• SE DOBI V PLOŠČAH 1450 X 1450 mm OD 0,5 mm DEBELINE NAPREJ
- IZOTEXT• PLASTIČNA MASA IZ BLAGA IN UMETNE SMOLE V PLOŠČAH 1000 X 1000 mm IN DEBELINE 0,5 DO 200 mm
- PO NAROČILU IZDELUJEJO TUDI ZOBATA KOLESNA IN LEZAJE
- IZOCART• SLOJASTA PLASTIČNA MASA IZ SPECIALNEGA PAPIRJA IN UMETNE SMOLE V PLOŠČAH 1000 X 1000 mm IN DEBELINE OD 0,1 DO 50 mm.

Pod jezom nove medvoške elektrarne, na bregu Save, stoji tovarna tesnil in plastičnih mas »TESNILKA« Medvode. Podjetje so ustanovili leta 1947, da bi proizvajali

Stroj za gnetenje »PAROLITA«

tesnilni material za našo industrijo, ki je bila ravno glede tega materiala navezana izključno na inozemstvo. Brez izkušenj, brez kakšne posebne literature in receptur so začeli izdelovati prva tesnila. Imeli niso niti laboratorija niti kadra. Reklamacija se je vrstila za reklamacijo. Začeli so razmišljati o kvaliteti svojih proizvodov. Ugotovili so, da delo, ki ne sloni na znanstvenih izkušnjah, ne more pripeljati daleč. Postavili so si laboratorij, dobili nekaj mladega kadra, ki se je z o-

vnemo lotil dela. Dan na dan so preizkušali v laboratoriju in v obratu, dokler se jim ni posrečilo doseči določene kvalitete. Prišli so tako daleč, da so potegnili svoje slabe izdelke s tržiliča in nastopili z novimi, ki so zadovoljili kupce. Sedaj proizvajajo parovodna tesnila pod imenom »PAROLIT«, ki vzdržijo do 400 stopinj Celzija toplote in do 20 atmosfer pritiska. Za avtomobilsko industrijo oziroma za motorje s notranjim izgorevanjem prav tako izdelujejo tesnila. Soferji, ki vozijo Tamove avtomobile so se gotovo prepričali o kvaliteti tesnil, ki so že dosegla inozemske norme.

Leta 1950, oziroma 1952 so začeli izdelovati slojaste plastične mase, ki imajo zaradi svojih fizikalnih, elektroizolacijskih in mehaničnih lastnosti velike možnosti uporabe v industriji. Uporabljajo jih za brezšumna zobata kolesa, za ležaje, za osi, služijo v elektroindustriji kot izolacijska sredstva, pri izdelavi raznih aparatov za visoko in nizko napetost. Te plastične mase poznamo pod imeni »IZOTEXT« in »IZOCART«.

Kolektiv TESNILKE se trudi, da bi s svojimi izdelki zadovoljili kupce. Vendar pa so kapacitete za izdelavo parovodnih tesnil premajhne za 70 odstotkov. Prav tako pa ne bi bile dovolj velike kapacitete za izdelovanje plastičnih mas, če bi razširili več teh asortimentov še na večje plošče, cevi in palice. S pomočjo uvoženih strojev in licence bi lahko povečali proizvodnjo od 140 na 420 ton in bi s tem zadovoljili vse domače potrebe po tesnilih. Vsa

DNEVNE NOVICE

Zaradi rekonstrukcije Smartinske ceste bo od sobote, dne 6. XI. 1954 omenjena cesta v odseku od križišča s Savsko cesto do Pokopalske ceste zaprta za ves promet do preklica. Promet se preusmeri po Kavčičevi in Savski cesti. — Uprava cest MLO Ljubljana.

PERION
za fine tkanine

Zapora ceste. Cesta III. reda Ljubljana-Zalog-Litija bo zaprta v Zalogu do Gostince zaradi popravila mostu čez Ljubljano in mostička v Gostinci. Zapora ceste bo od vključno 8. do 14. novembra 1954. Promet se preusmeri po cesti II. reda Ljubljana-Dolsko-Litija. — Uprava cest MLO Ljubljana.

Razstava knjig Slovenske Matice (1864-1954) je odprta v Narodni in univerzitetni knjižnici vsak dan od 10. do 17. ure, ob nedeljah od 10. do 12. ure. Vstop prost.

Narodna banka FLRJ — podružnica 601 Ljubljana se je preselila s Titove ceste 1 v dosegljive prostore Centralne Narodne banke za LRS, Cankarjeva c. 18 (bivša Poštna hranilnica) ter posluje od ponedeljka 8. XI. 1954 že v novih prostorih. Dosedanje telefonske številke ostanejo neizpremenjene.

Pri Mestni hranilnici Ljubljanski sta bili izrebrani številki 7153 in 24.154. Lastnika hranilnic knjižic naj se zgledajo pri Mestni hranilnici Ljubljanski zaradi pripisa izrebrane vloge. Rektorat Univerze v Ljubljani ponovno razpisuje na inštitutu za kriminološko pravne fakultete mesto znanstvenega sodelavca. Prošnjo s prilogami je treba vložiti v roku 15 dni po objavi na Rektoratu univerze v Ljubljani.

Zelite odlično kolonjsko vodo? Potem samo **Marta SOUVENIR**

JELA specialna sol za kopanje na sme manjkati v nobeni kopeli. **JELA** sol osvaja, krepi živce in kot prerogov si po uporabi **JELA** kopalne soli.

Umrlj so v Ljubljani
Pajk Jakob, upokojenec. Pogreb bo danes ob 14.30 v Dravljah.
Kocijan Jože, uslužbenec. Pogreb bo danes ob 15.30 na Zalah.
Belic Ivana, gospodinja. Pogreb bo danes ob 15.30 na Viču.
Gračič Janko, uslužbenec. Pogreb bo danes ob 16 na Zalah.
Cern Ivan, hči nameščena. Pogreb bo danes ob 16.30 na Zalah.
Oblak Marija, trafikantka. Pogreb bo danes ob 17 na Zalah.

Pozivamo delavce in uslužbence
ki so zapustili naše podjetje, a so bili pri njem zaposleni v času od 1. januarja do 30. septembra 1954, da v devetih dneh po tej objavi pošljejo svoje naslove zaradi izplačila presežka plačnega sklada.

RUDNIKI IN TOPILNICA ANTIMONA — ZAJAČA

Moško ali žensko delovno moč
za delo v nočnem ekspeditu
takoj sprejme uprava »Ljudske pravice«

Sprejmemo več
avtokaroseristov, avtokleparjev in mizarjev
Obrtno podjetje »Zvezda«, Maribor, Tržaška 6

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE »PIONIR«
Novo mesto
potrebuje večje število

gradbenih inženirjev (stanovanje in plača po dogovoru),
gradbenih tehnikov in delovodij,
finančnega knjigovodjo in
dva materialna knjigovodja
Ponudbe s kratkim opisom dosedanjega dela je treba poslati direktorji v Novo mesto, Tavčarjeva 12.

Prvo posvetovanje hidravlikov FLRJ. Od 7. do 9. nov. 1954 bo v Beogradu v prostorih Srbske akademije znanosti Prvo posvetovanje za hidravlikov FLRJ. Posvetovanje ima mednarodno udeležbo in bo na njem 18 referentov iz desetih ustanov imelo skupaj 20 referatov. Iz Ljubljane bodo na tem posvetovanju čitali svoje referate prof. dr. inž. Goljevšek in docent inž. Bleiweis od Tehnične fakultete ter inž. Grčić od Vodogradbenega laboratorija.

PERION
za volno

No čisti madežev z bencinom. Specialen preparat FLEX ni vnetljiv, slajjno čisti in ne pušča roba okrog madeža. 2682

PERION
za svilo, nylon, perlon

Umetnostna galerija, Maribor, Umetnostna galerija, 6. jubilejna razstava mariborskega slikarja Remigija Bratoža — olja, gvaši, akvareli in karikature. Prijave za skupinske obiske pošljite na telefon 25-45.

GLEDALIŠČA
DRAMA LJUBLJANA
Sobota, 6. nov. ob 20: Irwin Shaw: »Dobri ljudje«. Izven in za podeželje.
Nedelja, 7. nov. ob 20: Rostand: »Cyran de Bergerac«. Izven in za podeželje.
Ponedeljek, 8. nov.: Zaprt.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA
Gledališka pasaža
Sobota, 6. novembra ob 20: I. Cankar: d. F. Smerdu: »Martin Kačur«. Izven.
Nedelja, 7. novembra ob 15: Mira Mihelič: »Zlati oktober«. Izven. Popoldanska predstava.
ob 20: Christopher Fry: »Gospa ne bo zgorela«. Izven. (Thomas — J. Tiran).

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE
Ljubljana, Mestni dom
Sobota, 6. nov. ob 20: F. Žižek: »Miklova Zala«. ljudska igra z godbo, petjem in plesom. Red B. Vse vstopnice so že razprodane.
Nedelja, 7. nov. ob 18: Stretcher-Kosmač: »Kam iz zadreg?«, vaška šala z godbo in petjem. Popoldanska predstava.
Nedelja, 7. nov. ob 20: Stretcher-Kosmač: »Kam iz zadreg?«, vaška šala z godbo in petjem. Zadnjič.
Za sobotno predstavo »Miklova Zala« so vse vstopnice razprodane, dobe se samo še stojšča. V nedeljo popoldne ob 16 in zvečer ob 20 pa bo zadnjič uprizorjena zabavna Stretcherjeva veseloliga »Kam iz zadreg?«. Predprodaja vstopnic v Mestnem domu. Rez. tel. št. 32-999.

OBRTNIŠKO GLEDALIŠČE
Komenskega 12 (Rokodelski dom) Ljubljana
Sobota, 6. nov. ob 20: Nušič: »Zalujoči ostali«. Premiera.
Nedelja 7. nov. ob 20: Nušič: »Zalujoči ostali«. Repriza.
Komedija v treh dejanjih. Režija Vinoko Podgoršek, član Slovenskega narodnega gledališča. Prodaja vstopnic dve uri pred pričetkom predstave pri blagajni v Rokodelskem domu. 3724

MARIBORSKE VESTI
DEZURNA LEKARNA
Sobota, 6. nov. 1954: Lekarna »Tabor«, Trg revolucije 3.

KINO
PARTIZAN: Angl. film: »Črni človek«. UDARNIK: Amer. barvni film: »V vrtincu«.

POBREŽJE: Amer. barvni film: »Kaptan Horatio«. **STUDENCI**: Amer. barvni film: »Kali Caruso«. **SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE**
Sobota, 6. nov. ob 20: Shakespeare: »Othello«. Izven.
Nedelja, 7. nov. ob 18: Foerster: »Gorenjski slavček«. Izven.
ob 20: Vojnovič: »Nevitna«. Izven.

PERION
za svilo, nylon, perlon

KINO »TRIGLAV«
Angleški film
»ULIČNI VOGAL«
Tednik. Predstave ob 15, 18 in 20. Prodaja vstopnic ob 15, 17, 19 in 21. V glavni vlogi nastopajo Anne Crawford, Peggy Cummins in Terence Morgan.

KINO »UNION«: premiera nem.-jug. filma »Grehe«. Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20. ur. Ob 22. uri je premiera argent. filma »Kaine vode«. Predprodaja vstopnic ob 10-11 ter ob 15 dalje.
KINO »KOMUNA«: amer. barvni film »Na Rivieru«. Tednik. Filmske nov. št. 44. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Predprodaja vstopnic ob 10-11 ter ob 14 dalje.
KINO »SLOGA«: ital. film »Nevesti se mudi«. Tednik. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Ob 19. uri je matineja istega filma. Prodaja vstopnic za matinejo ob 9-10, za popoldanske predstave pa od 10-11 ter ob 14 dalje.
KINO »SOCA«: angl. film »Fanny«. Tednik. Predstave ob 18 in 20.

KINO »ŠIŠKA«
Premiera angleškega filma
»ULIČNI VOGAL«
in tednik: »Plutov tovariš v igri«. — Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 15. ure dalje.

CELJSKE VESTI
MESTNO GLEDALIŠČE CELJE
Sobota, 6. novembra ob 20: Hans Tiemeyer: »Mladost pred sodiščem«. Gostovanje v Storah.

VESTI Z JESENIC
MESTNO GLEDALIŠČE JESENICE
Sobota 6. nov. ob 19.30: Petrovič: »Vozel«. Gostovanje v Mežici na Korškem. Režija Bojan Cebulj.
Sobota 6. nov. ob 20: Howard: »Pokojni Christopher Bean«. Gostovanje Prešernovega gledališča iz Kranja na Jesenicah.
Nedelja 7. nov. ob 18: Petrovič: »Vozel«. Gostovanje v Ravnah na Korškem. Režija Bojan Cebulj.
Predprodaja vstopnic za vse predstave v soboto od 10-12 in dve uri pred predstavo.

Vesti iz Kranja
PRESERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ
Sobota, 6. novembra ob 20: Sidney Howard: »Pokojni Christopher Bean«. Gostovanje na Jesenicah.
Nedelja, 7. novembra ob 16: Sidney Howard: »Pokojni Christopher Bean«. Izven in za podeželje.
Cetrtak, 11. novembra ob 18: Sidney Howard: »Pokojni Christopher Bean«. Zaključena predstava za tovarno »Sikra« Kranj.
Sobota, 13. novembra ob 20: Husson Albert: »Srečna črtas«. Komedija v treh dejanjih. Premiera. — Red premierski in izven.
Nedelja, 14. novembra ob 18: Husson Albert: »Srečna črtas«. Izven in za podeželje.

DROBNI OGLASI
OSEBNI AVTO, manjši, uporaben ali neuporaben, kupimo ali vzamemo uporaben avto v najem. Podjetje »Palmas«, Zagreb, Klaičeva 58, telefon 32-396. 2164

Prodaja vstopnic od 10-11 ter od 17 dalje.
KINO »LITOSTROJ«: mehkiški film Vedno tvoj. Predstava ob 20. Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave.

JESENICE »RADIO«: ital. film »Policaži in tatovi«. Predstavi ob 18 in 20. — »PLAVZ«: argentinski film »Brez časte«. Predstavi ob 18 in 20.
CELJE »UNION«: amer. barvni film »V vrtincu«.
KRANJ »STORŽIČ«: amer. film »Najlepša leta našega življenja« in tednik. Predstave ob 17 in 20. Prodaja vstopnic od 15 dalje. »SVOBODA«: amer. film »Pregnanci iz Poker Pleta« in tednik. Predstava ob 18, predstava ob 20 odpade.

Z namenom razvijati in obogatiti repertoar lahke in zabavne glasbe s kvalitetnimi kompozicijami domačih skladateljev razpisuje Jugoslovanska radiodifuzija

NATEČAJ

za naslednje kompozicije:
I. Kompozicije za orkester (sestava po svobodni izbiri od tipa simfoničnega orkestra do čistega godalnega orkestra):
a) večja dela, kakor: rapsodije, suite, fantazije, kompozicije za solo instrumente ali glas in orkester (izbira od solo glasu vse do mešanega zbor) z orkestrom in podobno, vse za čas od 6 do 15 minut.
I. nagrada 80.000 din,
II. nagrada 60.000 din,
dve III. nagradi po 40.000 din.
b) male kompozicije (izbira orkestrske sestave kakor pod I.): kakor razne igre, scherza, intermezza, serenade, romance, pesmi za glas (izbira od solo glasu do mešanega zbor) z orkestrom in podobno za čas od 2 do 6 minut.
I. nagrada 50.000 din,
dve II. nagradi po 40.000 din,
tri III. nagrade po 30.000 din.
II. Kompozicije za tip zabavnega orkestra (sestava: pet saksofonov, 4 trobente, 4 tromboni, klavir, kitara, bas, tolkala, violine I. in II., viole, čela) ali za sama pihala (saksofoni, trobente, tromboni) s klavirjem, kitaro, basom in tolkali:
a) večja dela za 6 do 15 minut, kakor: rapsodije, suite, fantazije, kompozicije za solo instrumente in plesni orkester (izbira od solo glasu do mešanega zbor) z orkestrom in podobno.
I. nagrada 60.000 din,
II. nagrada 50.000 din,
dve III. nagradi po 40.000 din.
b) manjše kompozicije za 2 do 6 minut, kakor: plesna glasba, šlagerji, intermezza, kompozicije za vokalne sestave (izbira od solo glasu do mešanega zbor) z orkestrom in podobno.
I. nagrada 40.000 din,
dve II. nagradi po 30.000 din,
tri III. nagrade po 20.000 din.
Prednost pri nagrajevanju bodo imele tiste kompozicije, ki predstavljajo poskus, najti na področju lahke in zabavne glasbe naš izraz, a so pisane s sodobnimi kompozitorskimi sredstvi.
Kompozicije ne smejo biti prej izvajane ali objavljene, poslani pa jih je treba pod šifro v čitljivo napisani partituri (eventualno tudi z orkestralnimi parti).
Kompozicije za vokalne sestave ali solo instrumente z orkestrom morajo biti poslani tudi v klavirskem partu.
Kompozicije pod II. b se lahko izjemno pošljejo samo v klavirskem partu, z omejitvijo, da se od eventualne nagrade odtegne honorar za izplačilo instrumentatorju ali aranžerju.
Kompozicije, ki ne bodo nagrajene, a ustrezajo potrebam radijskih postaj, bodo odkupljene in izvajane v okviru programa jugoslovanskih radijskih postaj.
Rok za izročitev kompozicij je pet mesecev od dneva objave natečaja.
Dela je treba poslati na naslov: RADIO BEOGRAD, Hilendarska 2; natečaj lahke in zabavne glasbe.

INDUSTRIJA PIVA »7. JULIJ« — BEOGRAD
BULEVAR VOJVODE PUTNIKA 3

razpisuje natečaj
za vodjo proizvodnje in sekretarja podjetja
Kandidati morajo izpolnjevati naslednje pogoje:
a) vodja proizvodnje: tehnološka ali kmetijska fakulteta ali visoko kvalificirani pivovar z najmanj petletno prakso v vodstvu proizvodnje piva ali srednja tehnična šola tehnološke smeri s 15 let prakse v vodstvu proizvodnje piva;
b) sekretar podjetja: pravna fakulteta z najmanj pet let prakse v gospodarstvu.
Plača po sporazumu.

»MEHANOTEHNIKA«

TOVARNA IGRAC IN KOVINSKIH IZDELKOV
IZOLA
Naši oddelki z modernim strojnim parkom izdelujejo:
ODDELEK AVTOMATOV: vijake za les, vijake za železo, šesterooglate matice, specialne vijake in matice, struženje raznih izdelkov iz vseh vrst kovin na avtomatih.
ODDELEK STISKALNICE: obročke za čopiče, signalne stop svetilke za kolesa in automobile, opaske za pritržitev avtomobilskih hladilnikov, pločevinaste kondenzatorske čaše, ročne hranilnike.
Kovinske otroške igračke: »Mehanotehnika« — poučna tehnična igračka za izdelavo raznih modelov, otroška puška »Ivo« z gumijastim nabojem, otroški avtomobil »Jeep« s pogonom na pero.
Vse vrste odlitkov na stroju za tlačni liv.
Izdelujemo vse vrste spiralnih in konusnih peres na modernem stroju za izdelavo peres
Poleg tega lahko proizvajamo vse vrste prebitih in vlečenih kovinskih izdelkov z obvezno izdelavo orodja.
ZA NAROČILA V LETU 1955 SKLEPAMO POGODBE PISMENO ALI USTNO V PROSTORIH TOVARNE »MEHANOTEHNIKA«, IZOLA, TELEFON ŠTEV. 45, V ČASU OD 1. DO 30. NOVEMBRA 1954.

II. javna licitacija

Vojna pošta 7250/27 Zagreb bo imela v svojih prostorih dne 12. novembra 1954 ob 9. uri II. javno licitacijo v skrajšanem roku za
stanovanjski objekt v Krškem.
Predračunska vsota 18.000.000 din.
Rok dozidave 1. november 1955.
Elaborati se lahko na pismeno zahtevo dvignejo v prostorih V. P. 7250/27 Zagreb, Stančičeva 6/II., soba 32, kjer se dobe tudi ostale informacije v zvezi z licitacijo.
Pravico licitiranja imajo vsa registrirana gradbena podjetja. Vsako podjetje, ki licitira, ima do investitorja 20 dni obveznosti. Ponudbe z vsemi prilogami sprejema komisija za licitacijo imenovane vojne pošte do označenega dne in ure.
Iz pisarne V. P. 7250/27 Zagreb.

IZVOZNO PODJETJE
potrebuje
za svoje pitališče v Zupanji
agronoma strokovnjaka
za industrijsko pitanje goved.
Plača po sporazumu, stanovanje zagotovljeno.
Javite se na telefon 23-362 Beograd, ali pišite na poštni predal 295 Beograd.

TOVARNA CEMENTA »NOVI POPOVAC«
V GRADNJI
Popovac pri Paračinu
sprejme:
inženirja tehnologa ali kemika za šefa laboratorija,
inženirja tehnologa za obrat,
tehniko rudarja za dnevni kop,
3 tehnike tehnologe,
2 mehanika bagerista,
mehanika buldožerista,
strojnika za Diesel lokomotivo.
Stanovanja zagotovljena. Plača po sporazumu. Ponudbe z življenjepisom pošljite na gornji naslov do 1. decembra 1954.

PRODAJA avtomobilov

Carinarnica v Beogradu bo dne 15. novembra javno prodala spodaj našete rabljene osebne avtomobile z naslednjimi izklicnimi cenami:

	din
FIAT STEYER	3.000.000
MERCEDES BENZ	4.000.000
STYER 220	1.000.000
DKW	1.000.000
TATRA (Českoslovaška)	1.000.000
HUMBER SUPER SNIPE	2.000.000
VOLKSWAGEN	1.800.000
FORD (DE LUXE)	2.800.000
FORD OLIMPIA	2.450.000
STUDEBAKER Comandor	3.000.000
COMMER	3.000.000
MORRIS	2.000.000
CHEV Kapitän	2.100.000
CHEVOLET	2.000.000
BUICK	3.000.000
PACKARD	3.000.000
FORD	3.000.000
FORD	600.000
SKODA	400.000
OPEL Olimpia	400.000
CHEVOLET	2.500.000

Avtomobili se lahko ogledajo dne 12. in 13. novembra v garaži »Progress« v Ulici 23. novembra 99, dražba pa bo v prostorih carinarnice v Beogradu, Cara Lazara 3/III.
Pravico udeležbe pri licitaciji imajo državne ustanove, gospodarske, zadrzne in društvene organizacije.
Iz uprave carin FLRJ
5937

V SRŠENJEM GNEZDU

(Nadaljevanje)

Aretacija Janka Jankovića je povzročila v Specialni policiji veliko presenečenje. Vanj ni nihče sumil, nekateri so bili demoralizirani. Tudi Bečarević je bil presenečen. Njega je Jankova aretacija dvojno prizadela. Bal se je, kaj bodo rekli gestapovci. Dokazi, ki jih je imela v rokah policija, niso bili popolnoma zadostni.

Gestapo je 18. decembra 1943 začel zasliševati Janka, toda rezultati preiskave se niso dosti razlikovali od zasliševanja v Specialni policiji. Med preiskavo v Gestapu se je Janku nudila priložnost pobega.

V tem času, to je v začetku aprila 1944. leta, je ležal v zgradbi Gestapa v Ulici kralja Aleksandra. Ob bombardiranju je bomba padla tudi na to zgradbo in porušila zid. Nekateri stražarji so bili v zaklonišču, nekateri pa so pobegnili. Ob tej priložnosti je del zapornikov ušel, med njimi tudi Cvetko Crnjak, ki je ob begu opazil, da je vhod v Jankovo sobo delno zasut. S pomočjo nekoga tovariša je začel odstranjevati ruševine okoli vrat.

»Janko!« je vzkliknil Cvetko.

»Da,« se je odzval Janko.

»Zid je porušen! Ali lahko odpreš vrata?«

»Lahko. Toda, čuj, Cvetko! Pobegni... lahko pridejo...«

»Ne, ne boj se. Ni dosti opek... Skupaj bomo pobegnili.« Delali so naglo. Vsaka sekunda je bila dragocena.

»Glej, še nekoliko!« je rekel Crnjak.

Vtem so prišli stražarji. Cvetkova pomoč je bila preprečena. Bili so skoraj na prostosti, toda gestapovski kremljpi so jih vnovič zgrabili.

Cvetko Crnjak je kot član Komunistične partije prav tako imel naloge v policiji. Razkrili

slednje borili za pravice ljudstva, s komunisti. Cvetko sicer ni bil povezan z naprednim gibanjem, vendar je vedno ogorčeno protestiral proti protiljudskim ukrepom oblasti, zlasti kadar so bile volitve. Zaradi tega so ga odpustili iz službe in je bil leta 1937 in 1938 sedemnajst mesecev, leta 1939 pa devet mesecev nezaposlen. Vzlic temu je dalje ostal upornik.

so ga osem dni po Jankovi aretaciji. Rojen je bil 2. julija 1907 v vasi Mosorovic v fočanskem okraju. Njegovega očeta so ustrelili 1914. leta zaradi sodelovanja pri organizaciji atentata na Ferdinanda Habsburškega.

Ko je bil Cvetko še mlad, je odšel v policijsko šolo v Zemunu. Ko jo je končal, je bil najprej stražnik-prometnik, potem pa orožnik. S predstojniki se mnogokrat ni strinjaj. Ni mogel prenašati krivic, ki so jih prizadeli ljudstvu. Zmeraj je protestiral.

Leta 1930 je prišel prvokrat v zvezo z ljudmi, ki so se najdo-

Prišlo je leto 1941. Tovariši iz partijske organizacije v Zemunu, kjer je Cvetko stanoval, so ga poznali že od prej kot človeka, ki je nasprotoval režimu Jeftića, Stojadinovića, Cvetkovića in Mačka. Zaradi tega so mu posvetili več pozornosti, sprejeli so ga v vrste borcev za osvoboditev dežele.

Bilo je vprašanje, kaj naj dela. Policijske službe nikdar ni imel rad, toda tokrat se je moral spet lotiti. Seve, da iz drugih vzrokov. Treba je bilo delati v vrstah sovražnika, da bi lahko čimbolj pomagal osvobodilnemu gibanju.

PO PRIPOVEDOVANJU TOŠE POPOVSKEGA

Cvetko Crnjak je bil najprej agent v Specialni policiji, toda tam ni mogel vzdržati, ni mogel prenašati mučenja svojih najboljših bojnih tovarišev. Našel je primernejše mesto za delo. Zdal je nadziral prehod iz Beograda v Zemun in obratno in je bila njegova naloga, aretirati vse sumljive osebe, v prvi vrsti seveda komuniste. Novi posel mu je nudil možnost, da je lahko mnogo prispeval k osvobodilnemu gibanju.

Cvetko je imel dvoje stanovanj: eno v Beogradu, drugo pa v Zemunu. Obe sta bili zatočišče za ilegalce. Sem ter tja ga je Specialna policija poklicala, da se je udeležil preiskav in aretacij. Takrat je zmeraj uničeval razno gradivo, ki bi bilo nevarno za osumljenca.

Za dolge, puste jesenske in zimske večere

smo pripravili našim bralcem prijetno razvedrilo z novim romanom

Hotel Šangaj

Napisala ga je po vsem svetu znana pisateljica VICKI BAUM, ki jo poznamo pri nas že po romanu HOTEL v BERLINU. Odveč bi bilo poudarjati, kako globoko zna ta prijateljica malega, revnega človeka posegati v vse podrobnosti življenja in kako živo, prepričevalno prikazuje ljudi. O tem se boste prepričali sami, ko boste brali njen roman HOTEL ŠANGAJ, ki ga bomo začeli priobčevati v tekočem podlistku v četrtek, 11. t. m.

UMRLO JE ŽE KAKIH 80 MILIJARD LJUDI

Smrtni boj je v luči znanosti samo počasno ugašanje brez bolečin

Po statističnih podatkih je živelo doslej na zemlji kakih 80 milijard ljudi. Vladarji in sužnji, geniji in preprosti ljudje. In vseh teh 80 milijard ljudi je moralo umreti, ko se je stekla ura njihovega življenja, pa naj se jim je zdela smrt še tako bridka ali odročilna.

Najhujši je strah pred smrtjo. Mnogi na smrt obsojeni zločinci so se zadnje ure tako skruli, da so jih znanci komaj še spoznali. Pri tem pa je usmrtilitev pod giljotino, kakor je ugotovil znani psihater prof. Hoche, povsem brez bolečin. Zločinec niti udarca sekire več ne čuti, ker krvni pritisk v njegovih možganih v trenutku, ko sekira prereže žile v vratu, tako naglo in občutno pade, da se sploh ni-

česar več ne zaveda in da tudi nobenih fizičnih bolečin ne čuti. Tudi toliko obravnavani smrtni boj je v luči znanosti samo počasno ugašanje, ki je le za svoje umirajočega prava morda. Dr. A. McDonald, ki je videl umirati sto in sto ljudi, je zapisal: »Mnoge, da je umiranje združeno s hudimi bolečinami, sloni na napačnem tolmačenju psihičnih pojavov, ki ga spremljajo. V resnici nastane mirovanje narave, izčrpano telo je pripravljeno na smrt, vse je samo mir.«

Vsi izkušeni zdravniki potrjujejo, da sloni smrtni boj samo na domišljiji gledalcev. Refleksne tresljaje mišic tolmačijo kot bolečine, stokanje kot njihov izraz, grgranje kot dokaz, da se umirajoči duši. Umirajoči pa o vsem tem ničesar ne vedo. Rahlo in čisto nekako v sanjah se pogreznijo v svet tišine in miru, tako da tik pred zadnjim dihajetom še pravijo: »Lepo je, neverjetno lahko plavam tja, letim naravnost v luč...«

Nobenega bolnika smrt ne iztrga iz polnega življenja, vsak ugaša počasi. Z njim pa ugaša tudi zavest umiranja. Celu utopitev, v

kateri vidijo ljudje nekaj strahnega, je v resnici lahka smrt. Rešeni utopljenci pripovedujejo, da sploh niso imeli občutka, da se davijo, ko jim je voda prodrla v pljuča. Mnogi so slišali glasbo in se počutili čedalje prijetneje, tako da so malone obžalovali, da so se morali vrniti v življenje.

Samo pri ljudeh z boleznimi na srcu je vrsta smrtnega strahu, ki se kaže v obliki strahu pred zadržitvijo. Goethe je imel tik pred smrtjo hud napad angine pectoris, toda dva dni pred smrtjo sploh ni več čutil bolečin. Misli je celo, da se mu vrača zdravje. Smrt je namreč dobrohotna, smrt človeka vara. Na koncu bolezni je izčrpanost in brezčutnost,« pravi francoski raziskovalec dr. Barbarin, ki je videl in slišal govoriti mnoge ljudi, potem ko so se v zadnjem trenutku vrnili v življenje.

MALI LEKSIKON

Kdaj je dobila srbska vojska bajonet kot hladno orožje?

Za kaj uporabljajo v medicini pijavke?

Prvi bajonet so izdelali leta 1632 v francoskem mestu Bayonnu. Za srednj. stoletja je francoska vojska sprejela bajonet kot obvezno orožje. Med prvo srbsko vstajo je Dostojnikom, da so glavne tri reči, ki jih morajo napraviti, da izločijo iz srbskega jezika turške besede, vsaki pa da natakne vojsko na puške bajonete. Kot obvezno orožje pa je dobila srbska vojska bajonet šele za kralja Milana, malo pred srbsko-turškimi vojnami (1876-1878).

Siroka uporaba pijavk v masažni je že zdavnaj vabljiva pozornost zdravnikov, ki so ugotovili, da izloča pijavka iz sinotvornih žlez posebno snov, imenovano hirudin. Ta snov prepreči, da se kri ne siri. Njene kemijske sestave pa še niso natanko proučili. Zna se samo, da zadostuje 1 miligra mte snovi, da obvaruje 7500 miligramov krvi, da se ne sestrli. Medicinska uporablja zdaj to snov za zdravljenje hemeroidov ali pri vnetju žil.

Mroži žrtve atomskih bomb

Ob eksploziji so najbrž ležali na ledeni gori, pa jih je vrglo v zrak

Atomska vojna se je pravzaprav že začela. Ne proti ljudem — doslej vemo »samo« za 23 njenih žrtev, japonskih ribičev, ki bodo morda čutili posledice poskusov z atomskimi bombami za vse življenje, kolikor jim ga je še ostalo. Zelo mnogo pa je že žrtev te vojne v živalskem svetu. Koliko ptic, rib in drugih živali je poginilo ali bilo nevarno ranjenih ob poskusih z atomskim orožjem na področju Južnega morja, ni moč niti približno ugotoviti.

Eskimski so našli na otočku St. Lawrence nad 50 mrtvih mrožev. Izkušeni lovci, ki hodijo na lov na področje Severnega morja, si niso znali pojasniti, kaj to pomeni. Še nikoli namreč niso videli toliko mrtvih mrožev z očitnimi sledovi nasilne smrti. Le redko se je včasih zgodilo, da so bogatega plena željni zasledovalci pognali cele trope mrožev

na ostre pečine kakega otoka, kjer so jih potem morski valovi med plimo razmesarili. Tu o takšnem primeru ni bilo moč govoriti.

Eskimski so obvestili ameriške oblasti, ki so takoj poslale na otoček izvedence, da bi ugotovili, kaj se je z mroži zgodilo. Ta otoček v Beringovi ožini je bliže Sibiriji kakor Aljaski, vendar pa pripada Ameriki. V silnem snežnem meteu so ameriški izvedenci pod vodstvom Eskimov prispeli do mrtvih mrožev. Našli so jih nad 200. Nekateri so imeli odtrgane glave, drugi pohabljenе plavuti ali pa globoke rane na debeli koži.

Samo strašna eksplozija je lahko povzročila to katastrofo v arktičnih krajih. Mroži so najbrž ležali na veliki ledeni gori, kamor se radi zatekajo, ker mislijo, da so varni pred lovci. Tedaj pa se je najbrž razpočila nekje v bližini atomska bomba in mrože je vrglo v zrak. Eskimski tudi pripovedujejo, da so videli visoko nad zemljo v smeri proti Sibiriji čudna znamenja, kar tudi kaže, da so se razpočile na tem področju atomske bombe. Hkrati imajo pristojne ameriške oblasti

podatke, ki povsem upravičujejo domnevo, da so postali mroži žrtve atomske bombe.

Mroževa glava

ZA DOBRO VOLJO KOČLJIV POLOŽAJ

Podjeten prodajalec električnih sesalcev prahu pride v nekem mestecu na ameriškem zapadu v stanovanje neke gospodinje in začne razkazovati aparat. Sredi salona strese iz vreče na tla kup peska, kamenja in odpadkov. Šele tedaj pravi presenečeni gospodinji:

»Spoštovana gospa, tale kup nesnage in prahu bom pojedel, kolikor bi ga ostalo za mojim sesalcem prahu.«

Tedaj pa se gospodinja naglo obrne, da bi odšla iz sobe.

»Kam pa greste?« jo vpraša prodajalec.

»Po sol in poper. Delati ste namreč tako hitro, da vas nisem utegnila opozoriti, da v našem mestu nimamo elektrike.«

»Dama, kateri ste me prodali, potrebuje nekoga, ki bi jo poslušal, ne pa nekoga, ki govori.«

JURE

NAPISAL BRODAR, RISAL JEZERNIK

»Stoj, streljam!« je spet pridušeno zavpil Jure in se po zgledu obeh senc še sam uknil za hrast. Srce mu je razbijalo do vratu. »Vraga, saj to mora biti Jure!« se je zasiljalo izza drevosa, za katerega se je skrila ona izmed senc. »Polde!« je radostno vzkliknil Jure. »Se mi je kaj zdelo!« je spet rekel Poldetov glas. Senci sta se odtrgali od drevosa in se počasi bližali. »Š čim pa si misliš streljati, a?« je vprašal Polde.

74. »Z brzostrelko!« je ponosno odgovoril Jure. »Pa morda ne s tisto na fižol!« ga je podražil Polde. »Veš, s tisto moraš biti previden... hudiča!« Polde se je presenečeno proklinil. »Saj ima fant res nekaj v rokah!« Polde in njegov tovariš sta strme poslušala Juretovo pripovedovanje. »Peter, ali ti nisem pravil?« je vzkliknil Polde in se obrnil k Juretu: »To je tovariš Peter, s katerim gresta nocoj skupaj. Dvo leti je starejši od tebe.«

75. »Pa znaš streljati z brzostrelko?« je vprašal Polde. »Mislim, da znam,« je negotovo rekel Jure. »Figo znaš!« je menil Polde. »Kako so na primor zamenja okvir?« »Ne vem,« je klavirno priznal Jure. »No, poglej: tulo pritisneš in okvir gre z lahkoto ven. Takole!« V temi se je Jure naučil ravnanja z brzostrelko. »Pa zaključil jo morala!« ga je na koncu še opomnil Polde. »Če no, se lahko po nesreči sproži in mi še ustreliš Petra.« Vsi so se zasmejali.

76. Takoj nato se je Polde postavil in odšel nazaj. »Do Breznikove domačije grova,« je poljuben Peter. »Tam bova izročila pošto kurirjem s 5. 11. raval!« je pripomnil. »To ni tako hudo,« je menil Peter. »samo ko bi se ta vrazji mesec hotel nam kam skriti. Saj je svetlo kot podnovi.« Toda mesec, ki so ga pravkar avignil iznad obzolja, je bil nousmiljen. Svetil je kot za stavo in se poljuben gravaj z njenima dolgima sencama.